

ОНОМАТОЛОШКИ ПРИЛОЗИ
XXVII

ACADEMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS
CLASSE DE LANGUE ET DE LITTERATURE
COMMISSION POUR L'ONOMASTIQUE

CONTRIBUTIONS
ONOMATOLOGIQUES

XXVII

Présenté à la VIIIème séance de la Classe de langue et de littérature, le 25 décembre 2020,
à la base des rapports d'Aleksandar Loma, membre de l'Académie serbe des sciences et des arts,
de Slobodan Remetić, membre de l'Académie des sciences et des arts de la République Srpska,
et de Jovanka Radić, chercheuse principale à l'Institut de langue serbe

C o m i t é d e r é d a c t i o n

Aleksandar Loma, membre de l'Académie serbe des sciences et des arts, Mato Pižurica, professeur
de l'Université, Jovanka Radić, chercheuse principale à l'Institut de langue serbe de l'Académie
(secrétaire de la rédaction) et Slobodan Remetić, membre de l'Académie des sciences et des arts
de la République Srpska

S o u s l a d i r e c t i o n d e
ALEKSANDAR LOMA

B E L G R A D E
2 0 2 0

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
ОДЕЉЕЊЕ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ
ОДБОР ЗА ОНОМАСТИКУ

ОНОМАТОЛОШКИ
ПРИЛОЗИ
XXVII

Примљено на VIII скупу Одељења језика и књижевности, од 25. децембра 2020. године, на основу реферата Александра Лома, редовног члана САНУ, Слободана Реметића, редовног члана АНУРС, и др Јованке Радић, научног саветника у Институту за српски језик САНУ

Уређивачки одбор
Александар Лома, редовни члан САНУ, проф. др Мато Пижурџица, др Јованка Радић,
научни саветник у Институту за српски језик САНУ (секретар Уређивачког одбора),
и Слободан Реметић, редовни члан АНУРС

Главни уредник
АЛЕКСАНДАР ЛОМА

БЕОГРАД
2020

Издаје:
Српска академија наука и уметности
Лектор: Мирјана Петровић-Савић
Технички уредник: Мирјана Петровић-Савић
Коректор: Мирјана Петровић-Савић
Тираж: 400 примерака

Компјутерска обрада: Давор Палчић
Штампа:
Штампање завршено 2021.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

801.3

ОНОМАТОЛОШКИ прилози = Contributions onomatologiques / главни уредник Александар Лома. – Књ. 1 (1979–). – Београд : Српска академија наука и уметности, 1979– (Београд : _____). – 24 cm

Годишње

ISSN 0351–9171 = Ономатолошки прилози

COMISS.SR-ID 36130

САДРЖАЈ

Расправе и чланци

АЛЕКСАНДАР ЛОМА: Имена састављача Рударског законика деспота Стефана Лазаревића	1
ALEKSANDAR LOMA: Die Namen der Zusammensteller von Despot Stefan Lazarević Berggesetz	30
ЗВЕЗДАНА ПАВЛОВИЋ: Ономастички записи	31
ZVEZDANA PAVLOVIĆ: Three onomastical remarks	47
ЈОВАНКА РАДИЋ: Из ономастике код Срба у Мађарској	49
JOVANKA RADIĆ: About naming practices of the Serbs in Hungary	57

Монографске студије и грађа

РАДОЈКА ЦИЦМИЛ-РЕМЕТИЋ: Антропонимија Пивске планине	61
РАДОЈКА ЦИЦМИЛ-РЕМЕТИЧ: Антропонимия Пивской горы	126
ЈАКША ДИНИЋ: Топонимија града Књажевца	129
JAKŠA DINIĆ: The toponymy of the town of Knjaževac	174
МИЛОШ БОЛИНОВИЋ: Ономастика четири села код Гламоча	175
MILOŠ BOJINVIĆ: Names from four villages around Glamoč	213
МИРЈАНА ПЕТРОВИЋ-САВИЋ – ВИКТОР САВИЋ: Ономастика једног села у Подгорини (Остружањ)	215
MIRJANA PETROVIĆ-SAVIĆ – VIKTOR SAVIĆ: Proper names from a village in Podgorina	241

Осврти и прикази

Silvo Torkar: <i>Zgodovinska antroponimija in toponimija vzhodne Tolminske</i> , Ljubljana 2020. (А. ЛОМА).	245
Митра Рељић: <i>Српска гробља на Косову и Мейхохији: унишћена сјоменичка и језичка башићина</i> , Нови Сад 2020. (М. ПЕТРОВИЋ-САВИЋ)	251

Индекс аутора	255
-------------------------	-----

РАСПРАВЕ И ЧЛАНЦИ

ЈАКША ДИНИЋ

ТОПЕНИМИЈА ГРАДА КЊАЖЕВЦА

УВОД

Књажевац је град источне Србије. Лежи на ушћу Трговишког и Сврљишког Тимока. Према попису из 2011. године имао је 18.809 становника.

Према месту на коме ће касније постати, у давној геолошкој историји, примицала су се два издужена и висока брда. Са југоистока је прилазио Јевик, а са северозапада Џервин. Оба су према месту свог сусрета била у висинском опадању. Сударивши се створили су преседлесту препреку, на најнижем месту високу до стотину метара. Када је у следећој геолошкој епоси дошло до пуцања стеновитог масива од Нишевца до Подвиса и када је настала дубока каменита клисура, вода из сврљишког језера покуљала је на исток и на месту састава Јевика и Џервина начинила пролаз, отишавши ка северу да се састане са Трговишким Тимоком. На месту тог процепа, који се и данас лепо види и препознаје, по својим вертикалним обалама, и на северној и на јужној страни, у непознато време морало је настати неко насеље или утврђење, али о коме ми немамо доказа.

Не зна се када је најстарије насеље постало. Према положају земљишта тешко је схватити да није постојало у преисторијско доба, ако не раније оно у винчанској културној фази, када се било изашло из пећина и када су насеља грађена на речним терасама и узвишењима, са погледом на равницу. Исто тако је могуће да је у римско доба ту нешто зидано, ако не у првој фази (I–II век) када су дизани Тимакум Минус и Тимакум Мајус, који су пружали војну и логистичку подршку римским освајањима према северу (Дакија), онда у позније време када је требало бранити Царство од варварских најезда. Згодно је било да ту никне утврда која би запречавала продор уз Сврљишки Тимок ка Нишу, као што је утврђење на Бараници заустављало навале Трговишким Тимоком на југ. Међутим, археологија о томе ћути, стари писци такође, препуштајући нама да се о томе домишљамо.

Сматра се да је прво насеље постало испод последњих обронака брда Јевика на ниској тераси десне обале Сврљишког Тимока и ушћа Чивличког

потока. То је клица будуће Старе Чаршије. Има, међутим, мишљења да је насеље никло на супротној страни, преко Тимока, на брду на коме се данас налази црква св. Ђорђа.

Прво насеље на тлу Књажевца спомињу тек турски пописи XV–XVI века и то не једно него три. Најпре се 1455. године наводи само село Гургусовац (Књажевац) са 10 кућа, а потом се 1560. године уз Гургусовац дописују и два његова селишта: Габровац (данас четврт града Књажевца) и Брајковац (неубицирано).

Аустројске уходе, пред последњи аустро-турски рат крајем XVIII века, описали су га различито. По Росићу то је село, а по Покорном Гургусовац је варошица са 120 хришћанских и 46 турских кућа, две џамије, две кафане, два моста (један на Сврљишком и један на Трговишком Тимоку) и да је седиште сердара, што указује да је имао значајну економску и управну функцију у подручју горњег Тимока.

Турско насеље било је на узвишици. Уз касабу постојало је и мало утврђење.

Као и у другим случајевима, тако и овде, уз српски живаљ ишли су и мајстори Цигани. Али, за њих није било места на уском платоу око Чивличког потока, па им се допушта да се населе у посебној махали, ниже српског насеља, на самој стрмини последњег огранка Јевика. То је оно место на коме се данас налази низ шарених кућа под брегом, познато под називом Цигање или Циганска Мала, званично: Кеј Димитрија Туцовића.

Књажевац је имао три чаршије на које је варош била подељена у време када се развијала крајем XIX века. Стара Чаршија је захватала део око данашњег Трга Димитрија Туцовића, Његошеве улице и Кеја Димитрија Туцовића. Доња Чаршија пружала се од данашњег Каменог моста у центру, низ улицу Књаза Милоша до моста на Трговишком Тимоку. Горња Чаршија простирала се од Трга ослобођења, Карађорђевог улицом до изласка из града код „Цервина“.

О пореклу имена Гургусовац има више мишљења. По народном убеђењу име је дошло по гукању голубова гургусара, који су живели по околним шумама, по другом по Гргуру, најстаријем сину Ђурђа Бранковића, по трећем према светој Ђурђевој води код Милетине цркве, а коју су Турци изговарали као Gjurgju su.

Назив Гургусовац био је у употреби до 17. јануара 1859. При повратку из Влашке за Београд кнез Милош је прошао кроз Гургусовац и наредио да се Гургусовачка кула спали и поруши, а за уздарје захвални Гургусовчани су име своме месту променили у Књажевац (од књаз).

У турско време Гургусовац је називан и Тимочком Паланком. Књажевчани и околно становништво и данас свој град зову Паланка.

После присаједињења Србији 1833. године дошло је до наглијег развоја Књажевца. Описујући га 1851. године савременик каже: „Ко је пре 15 година видео и познавао Гургусовац, па ондашње стање његово са садашњим сравни, тај му заиста неће одрећи велики напредак. Онда си могао видети у њему понајвише сламом, подобно кошарама, покривене куће, а сад такове можеш видети све лепо саграђене и покривене ћерамидом, осим тога механе, дућане у већем броју него пре“.

Лепа црква св. Ђорђа подигнута је на брду са којега доминира градом својим високим звоником са кубетом и четири велика сата на њему. Ускоро је саграђена и општа болница.

Место се потом шири у правцу прилазних путева, према: Зајечару, Бољецу, Сокобањи, Нишу. Број становника се повећава, не само природним прираштајем него и досељавањем из околних села, нарочито Заглавка и Буцака, али и из иностранства, из Бугарске и Пирота. Почетком XX века Књажевац је нарастао на око 5.000 становника.

Становништво се до средине XIX века махом бавило пољопривредом, али су постепено све више преовладавали занатство и трговина, које ће крајем века постати доминантне гране привреде. У занатству је радило преко 400 људи. Највише се трговало пољопривредним и сточарским производима. Књажевац постаје окружно место.

И поред свега због изолованости и приграничног подручја претходни привредни развој почиње да заостаје у односу на остали део Србије – не подижу се индустријска предузећа, изузев неколико млинова и једне фабрике за прераду коже.

Низ ратова и буна крајем XIX и почетком XX века (српско турски ратови, Тимочка буна, српско-бугарски рат, Први и Други балкански рат и Први светски рат) у којима је Књажевац тешко страдавао, неповољно су утицали на његов развој. Та стагнација се лепо види и по томе што је Књажевац половином XX века имао приближно исти број становника као и крајем XIX века (око 5.000).

Пертурбације које су се дешавале у време Другог светског рата и непосредно после њега још више су га бацале уназад.

Нов привредно економски развој захватиће га крајем шездесетих и седамдесетих година двадесетог века када ће нићи знатан број привредних организација од којих неке југословенског, па и ширег значаја. Такав Књажевац постаје привлачан за околно сеоско становништво које из Заглавка и Буцака просто хрли ка њему. Град нараста на око двадесет хиљада становника. Ничу нове градске четврти: Дубра, Бошево, Ластавичко Поље, Каличински Пут, Габровац, Војне Баште, Ћерамицијница, Језава, Грезанска Река, Цервиново Насеље и друга.

У доба транзиције, док су многа места дубоко понирала, Књажевац је успео да се прилично добро снађе. Велика индустрија (Леда, Цервин, ИМТ, Бранка Динић) трансформисала се у низ мањих привредних фирми. Образоване су и нове приватне фирме, а има и оних које отварају страни инвеститори. Све је то утицало да је број становника од 18.000 и даље доста висок у односу на 20.000 колико их је имао доба најбољих дана.

ТОПОНИМИЈА

А

Абакус, трговина на велико у Доктора Хаџића улици.

Аеродром, плато на врху Берчиновског брда на коме су започети, па обустављени, радови на изградњи књажевачког аеродрома.

Азоро, конфекцијско предузеће у Девете бригаде улици.

Алдиноречање, крај у коме живе претежно досељеници из буџачког села Алдине Реке.

Алдинска Малá, бивши назив за насеље Дубраву настао по томе што су сељани села Алдинца били први досељеници и оснивачи насеља. Касније су се досељавали и становници других заглавских села.

Алдинске колибе, колибе и појате неких Алдинчана у Литићевом потоку.

Алдинске плевње, плевње Алдинчана у Дубрави.

Алдинчање, крај у коме живе претежно досељеници из заглавског села Алдинца.

Алеја кестенова, дрворед кестенова дуж леве обале Сврљишког Тимока, од Каменог моста до Белог моста, уп. Кеј Вељка Влаховића.

Алфа клима, радионица за производњу и уградњу уређаја за хлађење и расхлађивање у Спасоја Милкића улици.

Алфафарм, апотека у Доњој Чаршији.

Ана, поликлиника у Спасоја Милкића улици.

Ани, радња за производњу накита у Доњој Чаршији.

Апље, крај у коме живи истоимена породица.

Аполо, предратни биоскоп у Бранковој кафани на Дрварској пијаци.

Апотéка жáлфија, апотека у Улици књаза Милоша.

Апотéка Мíнцић, апотека у Доњој Чаршији.

Апотéка Шапíнац/Ескулап, апотека на Тргу краља Петра.

Апотéка Херцéлија, апотека у Улици књаза Милоша.

Артиљериске кáсарне, бивше артиљеријске касарне на платоу више општине, на месту на коме се налазила Гургусовачка кула.

Аутóбуска стáница, станица аутобуских линија близу железничке станице.

Аџе Стáнојевића у́лица, улица у Старој Чаршији.

Б

Ба́ба-Јањин кр́с, њиве.

Ба́ба-Ра́дин ка́мен, стена на брду Јевику.

Багрења́к, бивша багремова шума на Делбарији.

Базéн, базен олимпијских димензија пет км западно од града, према Ргошкој бањици.

Бај, кафана на Тргу краља Петра.

Бајка, предшколска установа у Капларовој улици.

Баланта́јнс, кафе бар у Доњој Чаршији.

Ба́линчање, крај у коме живе претежно досељеници из заглавског села Балинца.

Балтаберíловчање, крај у коме живе претежно досељеници из буџачког села Балта Берировца.

Ба́нка Интéза, банка у Улици књаза Милоша.

Ба́нка Поштáнска штедиóница, банка на Тргу ослобођења.

Бањица₁, археолошки локалитет палеолитског насеља.

Бањица₂, термална вода код села Ргошта.

Бањичка чу́ка, сутеска према селу Ргошту.

Бара́ница, клисура на Трговишком Тимоку. У једној тамошњој поткапини откривени су остаци праисторијског насеља, а има остатака и из римског доба: темељи града, темељи базилике, вотивни споменици, новац. По легенди Бараницом је владао цар Баран, који је у теснацу преградио Трговишки Тимок и образовао језеро које се узводно простирало до Доње Каменице на једној и Градишта на другој стани. Потписани је на основу те легенде написао причу „Уздах цара Барана“ и роман „Галије цара Барана“.

Бардакли́је, део града у коме живи истоимена породица.

Ба́рка, мотел на Нишком путу, покрај Сврљишког Тимока.

Ба́рски дéл, брдо под њивама, виноградима и шумама источно од града, према селу Берчиновцу.

Баруци́је, део града у коме живи породица Баруџија.

Баруци́ски брéг, стрми брег низ који се спушта улица Ђуре Хорватовића.

Ба́самаци, уске, стрме, бетонске степенице којима се са Кеја Димитрија Туцовића силази до саме воде Сврљишког Тимока.

Ба́та, продавница обуће на Тргу краља Петра.

Ба̀шче, баште на десној обали Трговишког Тимока, ниже села Трговишта.

Бе́ли јо̀ргован, пекара у Доњој Чаршији.

Бе́ли мо́ст, бетонски мост на Сврљишком Тимоку преко којег иде улица Димитрија Тодоровића Каплара ка железничкој станици.

Бе́ли Ти́мок, река која настаје саставом Трговишког и Сврљишког Тимока.

Бензи́нска пу́мпа Миха́јловић, бензинска пумпа у Спасоја Милкића улици.

Берчи́новац, село источно од града.

Берчи́новски пу́т, пут за село Берчиновац који иде преко Берчиновског брда.

Берчи́новско бр̀до, брдо источно од Књажевца, према селу Берчиновцу.

Берчи́новски де́л, брдо под виноградима, њивама и шумама према селу Берчиновцу.

Би́г бу́л, месара на Тргу ослобођења.

Би́оскоп „А́поло“ Бранков биоскоп, предратни биоскоп у кафани Бранка Пешића на Дрварској пијаци.

Би́оскоп Ти́мок, новоизграђена биоскопска сала у Улици цара Душана. Данас не ради. У згради је издавачка установа Нота.

Бисе́ркин вино́град, виноград у Љутом потоку, околу пашњаци, њиве и шума.

Би́фтек, месара у Доњој Чаршији.

Бла́гоја Па́ровића у́лица, улица у Терамицијници.

Бла́гојевићево, ливаде и њиве у Жлнској реци.

Бла́гојино дрвó, дрво о које се обесио извесни Благоје, јер је криво оптужен да је почупао нечији новозасађени виноград.

Бо́банов па́шњак, пашњак на брду Јевику.

Бо́бук, дубоки вир у Грезанској реци (некада).

Богда́нци, група кућа у Дубрави у којој живи породица Богданци, својевремено досељена из заглавског села Алдинца.

Бо́гина пади́на, падина на источној страни брда Јевика на коју зими излазе скијаши.

Богољу́бова њива, њива на Јевику.

Богољу́бово, пашњак и њива у Чивлику.

Бо́жино, њива у Чивлику.

Боја́нова а́лога, шума у Грезанској реци.

Бо́лница, општа болница подигнута на Вашаришту шездесетих година XX века.

Бонђо́рно, бифе у Доњој Чаршији.

Боне ковач, ковачка радња у Доњој Чаршији.

Борак, шумовито брдо Јевик једно време захватила је била неконтролисана сеча, а потом је општинска власт предузела пошумљавање, садњом борова и јелки, остављајући на средини пропланак, који је, према причању, чуван да на њему краљ Александар Карађорђевић подигне вилу.

Боре Станковића улица, улица у Габровцу.

Борино, њива, међник Књажевца према селу Горњем Зуничу.

Босфор/Пршина кафана, бивша кафана на Збиришту, близу артиљеријских касарни.

Бохинска улица, улица у Старој Чаршији.

Бошево, равно поље од пешадијских касарни до села Горњег Зунича, делом и насеље града Књажевца.

Бошкова ливада, ливада Бошка Јеленковића у Дубрави.

Бошково лозје, угледни виноград и вила Бошка Бошковића у Дубрави.

Брџда прџмет, трговина на велико у Миле Јулиног улици.

Брана, на Сврљишком Тимоку, код Другог гвозденог моста, била је подигнута мала брана која је уздизала воду на прилику језера по коме су пловили чамци. Данас бране нема. Говори се да ће бити подигнута нова, уп. Мала Венеција.

Браник, брдо, раније под шумама и пашњацима у Делбарији, сада под воћњацима.

Бранка Динић, фабрика за производњу рубља у Лоле Рибара улици.

Бранка Металца улица, улица у Горњој Чаршији, према Западном гробљу.

Бранка Радичевића улица, улица у Доњој Чаршији, поред Сврљишког Тимока.

Бранка Ћопића улица, улица у Малој Чаршији.

Бранка Цветковића улица, улица на западној страни брда Цервина.

Бранке Динић улица, улица у Малој Чаршији.

Бранков биоскоп в. Биоскоп „Аполо“.

Бранкова алога, шума на Липовици.

Бранково, њива у Раздолцима.

Брашњари, део града у коме живи истоимена породица, која се бавила трговином брашна и житарица.

Брес, велико дрво бреста старо неколико стотина година, препознатљиви објект града Књажевца, стајало је испред среске зграде, на крајњем обронку брда Јевика, над Сврљишким Тимоком и својом великом крошњом улешавало амбијент, сада посечено.

Брикџница, фабрика у Језави за брикетирање угља (ситног) са рудника „Добра срећа“ у Вини.

Бркина валуга, угнута земљиште под њивама у Дубрави.

Бркино лóзје, кућа и виноград Јелена Брке у Дубрави.

Брòд/Гáбровачки брòд, газ на Трговишком Тимоку преко којег се газе на путу од Габровца у Дубраву.

Бúгарска бáнка, за време бугарске окупације овог дела Србије у Првом светском рату у Драгомановој кући (в.) била је смештена та финансијска установа.

Бúдина ливáда, ливада у Дајчевици, међник Књажевца према селима Горњем Зуничу и Штипини.

Букурéшт, угледни хотел у Доњој Чаршији, преко пута Официрског дома.

Булевáр, кафана у Доњој Чаршији, данас порушена.

Бúлчино, њиве и ливаде.

Бунáр у Бóшеву, бунар испод липе у нижим деловим Бошева.

Бúћевац, њива, пашњак, шума према селу Црвењу.

Бúчине, подножје планине Тресибабе.

Буцаклíје, део града у коме живе досељеници из Буцака.

В

Ваганáри, крај у коме живи истоимена породица.

Вáда, јаруга која је доводила воду на Војину воденицу у Дубрави.

Вáлно трéјд, штампарија у Светозара Марковића улици.

Валúге, археолошки локалитет ка селу Јелашници на коме је откривено праисторијско насеље.

Ваљáвица, ваљавица на Сврљишком Тимоку, западно од града.

Ванéса, производња таласастог папира у Девете бригаде улици.

Вáсе Пелáгића úлица, улица на Ластавичком пољу.

Вáсе Чáрапића úлица, улица у Старој Чаршији.

Вáсино бифé, угоститељски објект на крају Карађорђевој улице, према селу Саставку, бивше место окупљања сељака из слива Грезанске реке, када се враћају са пијаче.

Ватрогáсно, седиште ватрогасног друштва у некадашњој кафани Сврљиг, на углу улица Карађорђевој и Краљевића Марка.

Вáце Бербéрин, берберска радња Властимира Тодоровића у Доњој Чаршији, на углу улица Димитрија Тодоровића-Каплара и Књаза Милоша.

Вáшариште, некадашње вашариште на нижем платоу брда Цервина у Горњој Чаршији. Најважнији је вашар на дан светог Илије и траје три дана, а има још неколико вашара. На Вашаришту су касније изграђени старачки дом, болница и дом здравља.

Вáшариште на Лáставичком пóљу, једно време вашари су одржавани на Ластавичком пољу, западно од града.

Ва́шариште на Ушћу, последњих шездесетак године вашари се одржавају на ушћу Сврљишког и Трговишког Тимока.

Велика капија, капија на пешадијским касарнама која је служила за пролаз војника и возила, и за улаз команданта пука.

Велин пашњак, пашњак на Чукиној бари, међник Књажевца према селу Црвењу.

Велина кафана/Задруга, кафана у Доњој Чаршији, једна од најугледнијих кафана у предратном Књажевцу.

Велино бифе, мала кафаница у махали Пирци, преко пута Велике капије.

Ветерина́рска ста́ница, ветеринарска станица у Бранка Радичевића улици.

Видинкина њива, њива у Раздолцима.

Видино лóзје, виноград, међник Књажевца према селу Горњем Зуничу.

Видовданска у́лица, улица у Дубрави.

Видовчање, крај у коме живе претежно досељеници из заглавског села Видовца.

Видојковићева њива, њива у Доњем Лугу, међник Књажевца према селу Штипини.

Вијадукт, мост преко Чивличког потока, десне притоке Сврљишког Тимока, у улици Добривоја Радосављевића.

Вијолетина њива, њива поред Трговишког Тимока у Габровцу.

Вила Катарина, некада млин и вила на Грезанској реци, данас дом за стара лица.

Вила Сибјиновић, вила власника рудника „Добра срећа“, на врху брда Цервина.

Вила у Костадиновско, вила на имању породице Костадиновци у Дубрави.

Вила Цветковић, вила изграђена на брду Цервину 1939. године, имиц Књажевца дуго година, данас у распадању.

Вина, кафана у Карађорђевој улици.

Виноград Душана Књижа́ра, виноград на источним падинама брда Цервина. Данас ту ниче насеље.

Винска пруга, ускотрачна железничка пруга којом је превожен угаљ из рудника у Вини до брикетнице и претоварне станице у Језави.

Вир, највећи извор термалне воде у Бањици.

Витина њива, њива у Грезанској реци.

Витино, виноград у Литићевом потоку.

Витодра́гово, градина у Дубрави.

Витомира Ђорђевића у́лица, улица у Горњој Чаршији.

Вићентијина трго̀вина, мануфактурна радња у Доњој Чаршији.

Вишњаќ, засад вишања на Барском делу.

Владаново, њива у Чивлику.

Владимира Назора улица, улица у Дубрави.

Владина њива, њива у Грезанској реци.

Влајко Дебелчанин, мануфактурна трговина у Доњој Чарчији.

Властино имање, њива у Бошеву, међник Књажевца према селу Горњем Зуничу.

Водовод, градски водовод. Град је у прво време снабдеван водом из рени бунара у Језави и Грезанској реци, која је пумпама избацивана на брдо Цервин одакле је природним (или контролисаним) падом одлазила потрошачима. Количина је једва била довољна да обезбеди нормалну потребу за водом. Касније је узета вода са врела Сињи вир, из клисуре Сврљишког Тимока, знатно већег капацитета, тако да данас водовод поред Књажевца снабдева водом још десетак села. Предвиђа се модернизација и дигитализација водоводне мреже.

Воја опанчар, опанчарска радња у Доњој Чаршији. Воја опанчар (Антонијевић) је за дуго година имао највишу кућу у Књажевцу (три или четири спрата), у висини је надмашила тек социјалистичка новоградња.

Војводе Пјутника улица, улица која се одваја од Дрварске пијаце и одлази на југ према Трговишком Тимоку.

Војводе Стéпе улица, улица у Малој Чаршији.

Војин млин, млин Воје Вукадиновића на електрични погон у углу између десне обале Сврљишког Тимока и леве стране улице Димитрија Тодоровића Каплара, до Другог гвозденог моста.

Војина воденица, бивша воденица испод терасе насеља Дубрава.

Војино лóзје, велики виноград Воје Вукадиновића, више пешадијских касарни.

Војислава Илића улица, улица на Збиришту.

Војна градина, војна повртарска башта на левој обали Трговишког Тимока, преко кеја, а на почетку града. Ту је данас насеље.

Војне Бáште, четврт града Књажевца, уп. Војна градина.

Војни кантáр, војни кантар за мерење великих терета, ниже Војног сењака.

Војни óтсек, зграда бившег војног одсека у Његошевој улици.

Војни сењак, војни сењак у подножју Делбарије.

Војничко грóбље, бивше војничко гробље, северно од пешадијских касарни, у коме су сахрањени војници изгинули у борбама у балканским ратовима и Првом светском рату. Данас преорано.

Вртирепи, крај у Доњој Чаршији у коме живи истоимена породица.

Вртирепова албáтница, албатница Воје Вртирепа у улици Капларовој, данас не постоји.

Вртовчање, крај у коме живе претежно досељеници из буџачког села Вртовца.

Вука Караџића улица, улица у Чивлику.

Вукашина Милића Вује улица, улица у Бошеву.

Вукице Митровић улица, улица у Бошеву.

Г

Габар, виноград на брду Јевику.

Габравничање, група од неколико кућа у којој живе досељеници из буџачког села Габровнице.

Габровац, нижа источна коса брда Јевика под пашњацима и ретком шумом, којом се спушта стрма стаза поред старе окрњене, камене чесме из чије расклимане луле тече јак млаз воде. Ту се некада налазило селиште Габрова, које се спомиње у турском попису из 1560. године. Дуго времена је то била најближа дивљина граду, а данас опет ниче насеље, као нова градска четврт – Габровац.

Габровачки брод, *в. Брод*.

Габрогран, фирма у Душана Петровића-Шанета улици за производњу и прераду украсног камена из рудника у Алдинцу и Равном Бучју.

Гавре Аничића улица, улица у Старој Чаршији, која иде од Трга Димитрија Туцовића преко Чивличког потока и избија на улицу Добривоја Радосављевића.

Гаврила Принципа улица, улица у Бошеву.

Гагрице, крај у коме живи породица Гагрица.

Газдински бунар, бунар дубок преко двадесет метара на имању породице Газдинци.

Газдинско, имање и кућа алдинске породице Газдинци, у Дубрави.

Гвожђара Воје Вукадиновића, гвожђарска радња у Доњој Чаршији, данас носи назив „Рудник“.

Гвожђарска радња Атанасковић, гвожђарска радња браће Атанасковић на Тргу краља Петра.

Геронтолошки центар, *в. Старачки дом*.

Главичица¹, купасто брдо западно од града, чувено по борбама из српско-турског рата 1876. године, под њивама, виноградима, шумарцима и пашњацима.

Главичица², њиве јужно од града.

Гмитрово, њиве у Раздолцима.

Говџи пијац, предратна пијаца на којој се продавала крупна и ситна стока, налазила се на простору на коме је данас Дом културе.

Говџа падиња, падина на брду Јевику.

Голéма њíва, њива у Просеници, међник Књажевца према селу Жлну.
Голéми брeс, велики, вишевековни, усамљени брест, усред поља у Дубрави, данас не постоји.

Голубáнци, део града у коме живи породица Голубанаца, чувена по узгоју голубова.

Гóлубац, стари град за који се мисли да се налазио на обронку десне, високе, обале Белог Тимока, више железничког моста.

Гордáнина áлога, шума у Грезанској реци.

Гóрња Чáршија, део града на последњим падинама брда Цервина, око Карађорђеве и њој бочних улица.

Гóрње Зúниче, приградско насеље које ће се ускоро спојити са Књажевцем, јер се на тој страни развија привредна зона града.

Гóрње Лáставичко пóље, виши део Ластавичког поља, према селу Грезни, под њивама, виноградима и шумарцима.

Гóрњи гвóздени мóст. Једно време су у Књажевцу, преко Сврљишког Тимока, прелазила два гвоздена моста: Горњи гвоздени мост, који спаја данашњи Трг ослобођења и Трг Димитрија Туцовића (израђен у машинској радионици Воје Васића), био је најпре мост општег типа, а сада је само пешачки, и Доњи гвоздени мост у улици Димитрија Тодоровића Каплара, место којега је потом изграђен бетонски, тзв. Бели мост.

Гóрњи лúг, равно поље под њивама и баштама, северно од града.

Гóрњи Чíвлик, њиве, виноград, шума, пашњак.

Гóци, кројачка радња у Војводе Путника улици.

Градíмиров винóград, виноград у Раздолцима.

Градíне, баште у равници између насеља Дубрава и Трговишког Тимока.

Градíшчање, крај у коме живе претежно досељеници из заглавског села Градишта.

Градски пáрк, парк на левој обали Сврљишког Тимока близу хотела „Тимок“.

Градско купáтило, јавно купатило са двадесетак (?) кабина изграђено после ослобођења на Говеђој пијаци. Порушено је седамдесетих година прошлог века да би на том месту био подигнут Дом културе, уп. Народно купатило.

Грађáнска архитeктúра у Његошевој улици, културно добро града Књажевца.

Грезáнска рéка, река северо-западно од града, која настаје од више речица код села Саставка и долина којом протиче, као и насеље никло око те долине. У долини је забрањена градња јер је земљиште резервисано за рени бунаре градског водовода.

Грезáнски пóток, поток, притока Грезанске реке.

Грѐзна, приградско насеље удаљено четири километра од Књажевца.

Грнчарí, испод северне стрмине последњих огранака брда Јевика, уз сами брег, у дан. Улици књаза Милоша (парни бројеви) постојало је неколико грнчарских радњи, чији су власници и мајстори махом били Пироћанци. Данас грнчарских радњи нема, али је име остало.

Грòбље на Лíповици, заједничка јама стреланих 1944. године.

Гургúтке, део града у коме живи истоимена породица.

Гургúсовачка кúла. На платоу последњих огранака брда Јевика налазила се Гургусовачка кула опасана каменим зидом. Крајем XVIII века Турци су на том месту подигли насеље опкољено палисадом и дубоким ровом. У њему је боравила посада од стотину Турака. Уставобранитељски режим је грађевину, заосталу од Турака, претворио у двоспратну кулу, која је убрзо постала тамница за истакнуте обреновићевце.

Гургúсовачки роштíљ, радња брзе хране у Књаза Милоша улици.

Гúста шúма, шума западно од града, изнад пута који води за Ниш.

Д

Дáјчевица, њиве, ливаде, шума и зграде низ десну обалу Белог Тимока.

Данијелина њíва, њива у Габровцу.

Два брѐста, два стара бреста на имању Витомира Милановића, којих више нема, и околно земљиште у Дубрави.

Двадесет дрúгог децѐмбра úлица, назив за почетни део пута који води ка Зајечару.

Двадесет пѐтог ма́ја úлица, улица у Бошеву.

Двадесет трѐће дивíзије úлица, улица у Бошеву.

Двадесет шѐст, конспиративно име (после ослобођења) за седиште партиског комитета у улици Светозара Марковића, настало према броју телефона тога комитета.

Две кúће у Карађорђевој улици бр. 26 и 28, непокретно културно добро града Књажевца.

Девенесíљски кáмен, стена са поткапином на источној страни брда Јевика, уп. Шупуљски камен.

Деверíке, крај у коме живи истоимена породица.

Дѐвет Јúговића, кафана у Доњој Чаршији, чувена као место окупљања књажевачких бекрија, који су једном годишње, на Чисти понедељак, првог дана Ускршњег поста, славили „бекријску славу“, такмичећи се у испијању ракије, а онога који би последњи пао под сто проглашавали за председника бекријског друштва.

Девѐте бригáде úлица, улица дуж леве обале Трговишког Тимока.

Девѐтог áвгуста úлица, улица у Доњој Чаршији.

Деда Јешино, бивше имање и колиба деда Јеше Костадиновића у Дубрави.

Деда Миливојино лозје, леп виноград у подножју брдовитијег дела Дубраве.

Дедин шиљ, рт у међуречју Литићевог и Барскиделског потока.

Дејанин спруд, нанос шљунка на десној обали Трговишког Тимока, ниже села Трговишта.

Дејанова њива, њива на Главичици, међник Књажевца према селу Глоговцу.

Дејановчање, крај у коме живе претежно досељеници из заглавског села Дејановца.

Дел₁, брдо под ораницама, према селу Берчиновцу.

Дел₂, брдо према селу Црвењу под њивама, ливадама и шумама.

Делбáрија, брдо североисточно од Књажевца, раније под шумама и пашњацима, сада под воћњацима.

Десéти октóбар, име главне улице (од ослобођења до октобарских промена у Србији) у Доњој Чаршији. Пружа се од центра, тј. од Каменог моста, па до моста на Трговишком Тимоку. Име је добила после рата у част ослобођења града, 10. октобра 1944. године. Пре тога се звала Улица краља Александра, а данас носи назив Улица књаза Милоша.

Десинг, откуп воћа и производња топинга и воћних прелива.

Деспóтовићи, издвојено имање и кућа испод брда Јевика у Габровцу, на јужном ободу града.

Дечје царство, играоница за децу у Јанка Катића улици.

Дечји парк, парк са дечјим справама за забаву, код хотела „Тимок“.

Диб, фирма за пробно бушење и сондирање терена, у Бранка Радичевића улици.

Дивково, њива у Дајчевици, међник Књажевца према селу Штипини.

Дивнина њива, њива на Главичици.

Димничар, седиште месног оцачара у Карађорђевој улици.

Дининци, крај у Дубрави у коме живе чланови породице Дининци, досељеници из Доње Каменице.

Динићева воденица, воденица на Сврљишком Тимоку, западно од града.

Диса сликар, фотографска радња на Кеју Димитрија Туцовића.

Добра дýша, пекарска радња у Милуна Минића улици.

Добривоја Радосáвљевића úлица, улица која иде од бивше Дрварске пијаци, преко Провалије, Збиришта и Циганске Мале у правцу Ниша.

Добричино, њива у Грезанској реци.

Дојчин, трговина на велико у Бранка Радичевића улици.

Дојчиново, њива у Бошеву, међник Књажевца према селу Горњем Зучичу.

Дóктора Сáвића ўлица, улица у Малој Чаршији.

Дóктора Хáцића ўлица, улица у Терамицијници.

Дóбља Чáршија/Доња Чаршија, део града Књажевца који се налази у равници дуж данашње Улице књаза Милоша и бочних улица, речју између Сврљишког и Трговишког Тимока.

Дóм за дéцу, дом за децу без родитељског старања на источној коси брда Јевика.

Дóм здрáвља, здравствена установа подигнута на платоу који се раније звао Вашариште.

Дóм културé, велика зграда Дома културе на бившој Говеђој пијаци, подигнута на месту на коме је пре тога било градско купатило. Занимљиво је да се архитекта, градећи дом културе, није могао ослободити контура градског купатила. Много те грађевине личе једна на другу, само што је Дом културе знатно већи од бившег купатила.

Дóм мéсне заједнице, дом месне заједнице у Дубрави.

Дóње Лáставичко пóље, нижи део Ластавичког поља на коме ниче нова четврт града Књажевца.

Дóњи гвóздени мóст, на месту Доњег гвозденог моста преко Сврљишког Тимока у Капларовој улици, постојала је пре тога дрвена ћуприја. Доњи гвоздени мост подигнут је 1937. године. Конструкција је урађена у радионици Воје Васића, ул. Горњи гвоздени мост. Године 1974. Доњи гвоздени мост је скинут, а на његовом месту је изграђен бетонски тзв. Бели мост.

Дóњи лúг, равно поље поред Белог Тимока под њивама и баштама.

Дóњи Чíвлик, њиве и Источно гробље.

Досíтејева ўлица, улица на Збиришту.

Дрáганина градíна, повртарска башта у Грезанској реци.

Дрáганова њíва, њива у Чивлику.

Дрáги пиљáр, пиљарска радња на Тргу краља Петра.

Дрáгијева њíва, њива у Раздолцима.

Дрáгичин пáшњак, пашњак на брду Делу, према селу Црвењу.

Дрáгичино, њива у Раздолцима.

Драгíшина њíва, њива у Дубрави.

Дрáгољуб ковáч, ковачка радња у Доњој Чаршији.

Дрáгољуба Јáнковића ўлица, улица на Баруцијском брегу.

Дрáгољубова њíва, њива у Ластавичком пољу.

Дрáгољубово, њива у Раздолцима.

Драгомáнова кућа, маркантна кућа, коју је, на самом почетку Провалије, подигао 1907. године драгоман Вељко Николић.

Дрáжин пáшњак, пашњак у Сувој.

Дрв́арски пи́јац, пијаца на којој су се продавала дрва за огрев, налазила се на раскршћу данашњих улица Књаза Милоша и Добривоја Радосављевића-Бобија.

Дрвнича́ње, крај у коме живе претежно досељеници из заглавског села Дрвника.

Дрворед кестенова, дворедни шпалир кестенова дуж леве обале Сврљишког Тимока од Каменог моста до Белог моста.

Држа́вна њи́ва, њива у Чукиној бари.

Држа́вна шу́ма, шума у Просеници, међник Књажевца према селу Жлну.

Држа́вна шу́ма, шума у Чукиној бари

Држа́вни виногра́д, виноград у Горњем Ластавичком пољу.

Држа́вни пашња́к, пашњак у Просеници.

Држа́вни спру́д, нанос шљунка на десној обали Трговишког Тимока ниже села Трговишта.

Дубра́ва, некада поље под њивама, виноградима, ливадама, пашњацима и шумарцима, а данас источно насеље и месна заједница града Књажевца. Насеље је настало досељавањем становништва из Заглавка и Буцака.

Дубра́ва (један), археолошко налазиште старчевачке културе.

Дубра́вска у́лица, прва улица у Дубрави која је добила име.

Дубра́вски пото́к, поток у Дубрави који је за време киша и топлења снега текао Дубравском улицом.

Дува́нско, предузеће за откуп и ферментацију дувана.

Ду́га шу́ма, дуг шумски ланац који се протеже повијарцем Берчиновског брда и раздваја атаре Књажевца и села Берчиновца.

Ду́нав осигура́ње, зграда осигурања у Улици цара Душана.

Душа́н ковач, ковачка радња у Улици Бранка Радичевића.

Душана Пе́тровића Ша́нета у́лица, улица Иза тунела.

Душана Пе́тровиће Жи́ке у́лица, улица на Баруцијском брегу.

Душа́нова књижа́ра, књижара Душана Ђорђевића на Тргу ослобођења, са балконом, са којег су, окупљеним масама на тргу, држали говоре прваци разних политичких опредељења.

Душа́нова њи́ва, њива у Раздолцима.

Душа́нова шу́ма, шума на Делу, према селу Црвењу.

Ђ

Ђорђа Ста́нковића у́лица, улица у Габровцу.

Ђуре Ђаковића у́лица, улица на Збиришту.

Ђуре Ја́кшића у́лица, улица на Збиришту.

Ђуре Сала́ја у́лица, улица у Војним Баштама.

Ђуре Хорváтовића улица, улица која се спушта низ Баруциски брег ка Сврљишком Тимоку. Ту се зими санкају деца из Старе Чаршије, а долазе и она из удаљенијих крајева.

Е

Ђврина кафána, кафана Јеврема Вељковића у Дубрави.

Ђко стар, радионица за производњу радијатора и котлова у Доњој Чаршији.

Елэктрична центрála, централа за производњу електричне енергије у Језави отворена 1925. године, радила је на дрва.

Ѓм, фризер на Кеју Димитрија Туцовића.

Ѓмичино, њива у Стрању.

Ентеријер, столарска радња у Сокобањској улици.

Ерóзија, предузеће за регулисање бујица и пошумљавање, у Улици Капларовој.

Ескулáp, апотека на Тргу краља Петра, уп. Апотека Шапинац.

Ж

Жандармэријска стáница, предратна жандармеријска станица једно време се налазила у Драгомановој кући (в.).

Желéзничка касíна, кафана близу железничке станице.

Желéзничка прўга, пруга Ниш–Прахово, изграђена је почетком XX века.

Желéзничка стáница, железничка станица на прузи Ниш–Прахово у Књажевцу.

Желéзнички мóст, гвоздени железнички мост на пруз Ниш–Прахово, преко Белог Тимока.

Жénска оснóвна шкóбла отворена 1851. године налазила се у данашњој Његошевој улици.

Живадíновићево, њива и виноград у Раздолцима.

Жíвицино, њива на градској периферији.

Жíвкина њíва, њива у Бошеву, међник Књажевца према селу Горњем Зуничу.

Жíвкина њíва, њива у Габровцу.

Жíвулова ливáда, ливада у Просеници.

Жíвулово, имање и кућа у Литићевом потоку.

Жíка ковáч, бивша ковачка радња у Доњој Чаршији.

Жíкин млín, бивши млин на струју на почетку махале Дубрава.

Жíкина њíва, њива у Габровцу.

Жíкице Јовáновића Шпáнца у́лица, улица у Дубрави.

Жлнска река, река која иде од села Жлна и улива се у Сврљишки Тимок, као десна притока. У речном кориту спруд, околу њиве.

Жлнски мост, мост преко Жлнске реке, западно од града.

Жлнски пут, пут за село Жлне који се одваја од Нишког пута и иде поред Жлнске реке.

Жуковчање, крај у коме живе претежно досељеници из заглавског села Жуковца.

Жупан, некадашња књижара у Доњој Чаршији.

Жути мост, пешачки мост преко Трговишког Тимока обојен жуто, краћа је веза између села Трговишта и Књажевца.

З

Завичајни музеј, музеј у Карађорђевој улици, више цркве св. Ђорђа.

Задруга, в. Вељина кафана.

Западно гробље, гробље на западној страни брда Цервина.

Збириште, део града Књажевца на заравни последњих огранака брда Јевика.

Здравковићево, њива у Просеници.

Збра, почетак Улице књаза Милоша преко које је белом бојом обележен пешачки прелаз.

Зелени пијац, пијаца за продају пољопривредних производа, пре рата, налазио се на Тргу краља Петра.

Златан топ, кафана у Доњој Чаршији.

Златар, златарска радња на углу Душанове улице и Трга краља Петра.

Златно буренце, кафана.

Змај Јове Јовановића улица, улица на Збиришту.

Збока, фризерски салон у Доњој Чаршији.

Збранов пашњак, пашњак у Просеници, међник Књажевца према селу Ргошту.

Зборина табана, в. Табана.

И

Ивана Гобрана Кбвачића улица, улица на Ластавичком пољу.

Ивана Милутиновића улица, улица у Дубрави.

Иве Андрића улица, улица на Ластавичком пољу.

Ивино, крајња кућа насеља Дубрава према селу Трговишту.

Игманска улица, улица у Чивлику.

Игоров спруд, спруд поред Трговишког Тимока у Габровцу.

Игорово, њива у Грезанској реци.

Идеа, супермаркет на Тргу ослобођења.

Иза лојза́, шума северо-западно од града, према селу Грезни.

Иза тунéла, насеље Књажевца иза железничког тунела, који је прокопан кроз брдо Цервин (гледано са источне стране).

Изнад цркве, део града Књажевца више цркве св. Ђорђа.

Ѐкс éл, кафетерија на Тргу ослобођења.

Или́је Би́рчанина у́лица, улица у Горњој Чаршији.

ИМТ, индустрија мотора и трактора која је производила мотокултиваторе, налази се на месту ранијег воћно-лозног расадника, данас не ради.

Ѐнпос, предузеће за рударске радове у земљи и иностранству – највише у Немачкој.

Интерна́т, интернат ученика средњих школа на левој обали Сврљишког Тимока, ниже Белог моста.

Ѐсточно грóбље, гробље на Чивлику.

Ј

Јáбланичка у́лица, улица на Чивлику.

Јáз, водоводна црпна станица у Језави одакле се вода препумпава до резервоара на брду Цервину и Берчиновском брду.

Јáз на Трго̀вишком Тимоку, бивши јаз на Трговишком Тимоку за Војину воденицу, ниже насеља Дубрава.

Јаловикизвóрци, крај у коме живе претежно досељеници из буџачког села Јаловик Извора.

Јáнка Ка́тића у́лица, улица у Доњој Чаршији.

Јéвик, уздужно брдо које иде левом страном Трговишког Тимока и спушта се према Књажевцу, у коме се завршава стрмим обронком над Сврљишким Тимоком. Са Јевика се може сагледати цео град. То је популарно излетиште. Уређене су пешачке и трим стазе све до Баранице. Ка југу су пашњаци, њиве, шума. Према народном казивању, на Јевику ноћу, кад је месечина, виле играју око борова и око ватре.

Јéврина алба́тница, поткивачка радња у Дубрави,

Јéврина кафа́на, кафана у Дубрави.

Јéврино, њиве у Грезанској реци.

Јéврино лóзје, виноград на западној падини Цервина.

Језáва, равно земљиште око ушћа Грезанске реке у Сврљишки Тимок.

Језáва стíл, дрвна идустрија у Сремског фронта улици.

Јела́к на Јéвику, после велике сече шуме на Јевику почело је његово пошумљавање, па је један део засађен јеловином.

Јелéнина њíва, њива у Просеници.

Јелéнино, њива у Раздолцима.

Јелиса́вкина њíва, њива у Раздолцима.

Јована Ке́цмане Че́де у́лица, улица на Ластавичком пољу.
Јова́нова њи́ва, њива у Раздолцима.
Јове Ку́рсуре у́лица, улица у Старој Чаршији.
Јовић вина́рија, винарија у селу Потркању.
Јорда́нино, виноград и пашњак у Раздолцима.
Јорда́нова њи́ва, њива и трње у Габровцу.
Југ Бо́гданова у́лица, улица на Ракином брегу.
Југопетро́л, у Језави.
Југосла́вија, кафана у Карађорђевој улици, више цркве.
Југу́ртино, башта поред Тимока (професора историје ђаци су звали Југурта).

К

Кади́је, крај у коме живи породица Кадија.
Кади́ски кр́с, археолошки локалитет на изласку из Књажевца према Нишу, где је откривено праисторијско насеље. До половине двадесетог века ту је стајала група храстова са укопаним каменим крстом. Стабла су посечена, а крст ископан одмах после рата. Ту пролази један слаби поток. Према југу њиве.
Кала́нци, крај у коме живе претежно досељеници из околине Калне.
Кали́чина, приградско насеље удаљено пет километара од Књажевца.
Кали́чинска ре́ка, река која протиче кроз село Каличину, пошто претходно прође многа села, лева притока Белог Тимока. Некада је меандрирала кроз равницу, пуна дубоких вирова и плавила плодна поља, па је после рата регулисана и сада претсавља један неугледни канаал којим тече плитка вода.
Кали́чински пúт, пут за село Каличину и даље за Бољевац, и насеље града Књажевца никло поред тог пута.
Ка́мени мо́ст, најстарији и најлепши књажевачки мост налази се на Сврљишком Тимоку у центру града. Спаја Трг ослобођења и Улицу књаза Милоша. Изградио га је 1913. године инжењер Боривоје Раденковић, на месту дотадашњег дрвеног моста. Распон му је 35 метара. У време подизања био је то први и највећи мост од армираног бетона у Србији. Мост је реконструисан и проширен 1985. године.
Ка́меничање, крај у коме живе претежно досељеници из села Доње Каменице.
Камено́лом, каменолом у подножју брда Јевика.
Камио́нција два́, ресторан у Његошевој улици.
Канда́личање, крај у коме живе претежно досељеници из заглавског села Кандалице.
Канта́р, јавни кантар на улазу у Књажевац из правца Зајечара.

Капетана Божидара Митића улица, улица у Дубрави. Капетан Божидар Митић био је предводник двадесетседмомартовских демонстрација 1941. године у Књажевцу.

Капларова улица, у ствари улица Димитрија Тодоровића- Каплара, која од Улице књаза Милоша води ка железничкој станици.

Карађорђева улица, главна улица Горње Чаршије, иде од Трга ослобођења до изласка из града према Сокобањи.

Касапнице, пет касапница једна до друге на десној обали Сврљишког Тимока, до Каменог моста, које су задњим својим деловима квесиле над реком, данас уклоњене.

Касарне, пешадијске касарне XIV пешадијског пука у Књажевцу.

Касарска улица, улица у махали Пирци.

Касина, хотел на Тргу краља Петра.

Кастело, ресторан у Карађорђевој улици.

Качамаци, крај у коме живи истоимена породица.

Кеворкијан, радња Бедроса Кеворкијана за продају кафе и бомбона на Тргу краља Петра.

Кеј, кеј на левој обали Трговишког Тимока који је изграђен да штити град од поплава које доноси Трговишки Тимок.

Кеј Вељка Влаховића, кеј низ леву обалу Сврљишког Тимока, од Каменог моста до Белог моста, другачије зван Алеја кестенова.

Кеј Димитрија Туцовића, кеј дуж десне обале Сврљишког Тимока од Првог гвозденог моста до Каменог моста.

Кипино бифе/Рудар/Последње збогом, кафана извесног Кипе на углу Карађорђеве и Гробљанске улице, звана још и „Рудар“, јер се налазила до рударске школе, носила је и пејоративно име „Последње збогом“, јер се налазила на почетку Гробљанске улице, где би, обично, погребна поворка застала да свештеници читају још једну молитву покојнику. Тада би кафански гости устали одали пошту и за душу преминулом попили „још по једну“.

Клакернаица, кафана и радионица клакера Драгог Васиљевића у Дубрави. Сада је ту сазидан Дом месне заједнице.

Кланица у Бошеву, нова кланица испред железничког моста, на Белом Тимоку.

Клисџа, кафана.

Кнез петрол, бензинска пумпа у Двадесет другог децембра улици.

Књажевачка гимназија, гимназија у Улици Карађорђевој, преко пута цркве светог Ђорђа. Зграда је зидана 1935. године за основну школу и служила је тој намени до увођења осмогодишњег основног образовања, када је основна школа премештена у зграду гимназије у улици Лоле Рибара, а гимназија у зграду основне школе у Карађорђевој улици.

Књажевачка Дубрава, в. Дубрава.

Књажевачка индустријско-трговинска банка у Драгомановој кући, после Првог светског рата.

Књажевачка млекара у Душана Петровића Жике улици.

Књажево грађе, њиве према селу Берчиновцу. Мисли се да су ту биле њиве кнеза Милоша.

Књаза Милоша улица, главна је улица Доње Чаршије, иде од центра града, од Каменог моста, до моста на Трговишком Тимоку. Раније се звала Улица краља Александра, потом Улица десетог октобра, а после октобарских промена 2000. године у Србији добила је данашње име: Улица књаза Милоша.

Кованлук, њиве западно од града.

Ковачка радња у Јанка Катића улици.

Код владице, кривина на путу за село Трговиште.

Код јелена, хотел у Улици краља Александра.

Код Клипше, касапница до Каменог моста.

Код краља Александра, кафана.

Код Локванца и Банаћанина, кафана у Улици краља Александра.

Код Љубе Мечке, пекарска радња на Тргу краља Петра, својевремено чувена по квалитетном буреку.

Код општине, простор испред и око зграде општине.

Код ореј, кривина на путу око једног ораха.

Код престолонаследника Пётра, кафана на почетку насеља Дубрава, преко пута пешадијских касарни.

Код Целолéбање, касапница до Каменог моста.

Код цркве, део града Књажевца у околини цркве св. Ђорђа.

Козарачка улица, улица у Чивлику.

Козаци, мала вила изнад пешадијских касарни у којој је живела породица звана Козаци.

Кокодáјке, крај у коме живи истоимена породица.

Кокордáшево, њива у равници поред реке.

Коловрци, предратна гвожђарска радња Радета Милошевића у Доњој Чаршији.

Коловрци, крај у Доњој Чаршији у коме живи породица Милошевић познатија под надимком Коловрци.

Комáнда пука, зграда команде XIV пешадијског пука, сада изложена продаји.

Комерцијална банка, банка на Тргу ослобођења.

Кóнак Тíмок, в. Хотел Тимок.

Кóнак Ћирић, ресторан и преноћиште у Његошевој улици.

Конфэкиција мóнтера, прозводња покривне одеће у Филипа Кљајића улици.

Коња́ри, део града у Горњој Чаршији у коме живи истоимена породица.

Коњско гробље, сточно гробље у Делбарији у коме су закопане крупне угинуле животиње (коњи и говеда).

Корзо, пицерија у Књаза Милоша улици.

Костадиновићево, њива у Раздолцима.

Костадиновско, имање књажевачке породице Костадиновци у Дубрави.

Костадиновци, крај на Збиришту у коме живи породица Костадиноваца.

Косте Абрашевића улица, улица у Дубрави.

Косте Рацина улица, улица у Горњој Чаршији.

Костреши, крај у коме живи истоимена породица.

Косино, њива крај реке.

Кочанова алога, шума, међник Књажевца према селу Горњем Зуничу.

Кочи́чко Јован Нешић, мала радњица на Тргу краља Петра у којој су продавани предмети за домаћинство израђени од дрвета: корита, карлице, копање, оклагије, дрвене лопате, метле итд.

Кочи́чкови, крај у коме живи истоимена породица.

Кошеви, после рата, у доба реквизиција пољопривредних производа од сељака, на простору између Сврљишког Тимока и железничке станице био је изграђен читав низ кошева за смештај реквирираног кукуруза.

Крака́рци, део града у коме живи породица Кракараца.

Крекало, крај у коме живи истоимена породица.

Крековићев пашњак, пашњак у Љутом потоку, около други пашњаци, шикара и шума.

Крива врба, кафана у Краља Александра улици.

Кружни ток, саобраћајни кружни ток на бившој Дрварској пијаци, са којег се одваја пут за Ниш.

Крушка, једва приметан превој на путу Књажевац – Горње Зуниче и дивља крушка више пута, познато место по причама да се ту зими, у току ноћи, појављују курјаци, чекајући плен, уп. Цврцаљина крушка.

Крши́кљечке, крај у коме живи истоимена породица.

Куповине, њиве на Берчиновском брду које су купили неки Габравничани.

Кућа Аце Станојевића, кућа Алексе – Аце Станојевића (1852–1947) познатог политичара Србије, у Његошевој улици, данас музеј.

Кућа Зоре Потића, велика и лепа кућа у Светозара Марковића улици, која је после рата конфискована за партијски комитет, уп. Двадесет и шест.

Кућа Крстића (фото „Звезда“), на Тргу ослобођења, непокретно културно добро града Књажевца.

Кућа у Босанској бр. 1, непокретно културно добро града Књажевца.

Кућа у Васе Чарапића бр. 3, непокретно културно добро града Књажевца.

Кућа у Змај Јовиној бр. 3, непокретно културно добро града Књажевца.

Кућа у Змај Јовиној бр. 8, непокретно културно добро града Књажевца.

Кућа у Ђве Лбле Рибара бр. 15, непокретно културно добро града Књажевца.

Кућа у Карађорђевој бр. 13, непокретно културно добро града Књажевца.

Кућа у Карађорђевој бр. 47, непокретно културно добро града Књажевца.

Кућа у Књаза Милоша бр. 107, непокретно културно добро града Књажевца.

Кућа у Светозара Марковића бр. 36, непокретно културно добро града Књажевца.

Куће у Цара Душана улици бр. 12, 17, 21, 24 и 29, непокретно културно добро града Књажевца.

Л

Лазар, млекара из Блаца у Књаза Милоша улици.

Лазе Лазаревића улица, улица у Старој Чаршији.

Лазин бунар, усамљени бунар поред пута за Тимок, у Дубрави.

Лак корак, обућарска радња.

Лале, мушки фризер на Кеју Димитрија Туцовића.

Лантекс, конфекцијско предузеће.

Ластавичко поље, широко поље западно од града под њивама и ретким шумарцима, сада, делом, насеље града Књажевца.

Леда, фабрика обуће, некада.

Леди, производња обуће у Бранка Цветковића улици.

Ледине фонтане, у кругу фабрике обуће „Леда“ постоји неколико фонтана. Најпознатија је фонтана са сценом сусрета Леде и лабуда.

Лек, аптека у Карађорђевој улици.

Ливада, ливада у Лугу, међник Књажевца према селу Каличини.

Лили, дрогерија на Тргу ослобођења.

Лимарска радња у Књаза Милоша улици.

Липак, засад липа на уласку у Књажевац из правца Зајечара.

Липар, воћњак пољопривредног комбината Џервин.

Липов лад, кафана Драгомира Миленковића Де Гола у Језави, била је прва приватна кафана у Књажевцу отворена после ослобођења.

Литићев поток, десна притока Трговишког Тимока.

Лѓзје Илије Гўмене Лѓбте, виноград на западној страни брдовитог дела Дубраве.

Локвћнци, крај у коме живе претежно досељеници из заглавског села Локве.

Лѓле Рѓбара улица, улица у Малој Чаршији.

Лѓмје, њиве, ливаде, шума, пашњак западно од града.

Лўг, равно поље под њивама око саставака Сврљишког и Трговишког Тимока и даље низ леву обалу Белог Тимока.

Лўка ковћч, ковачка радња у Доњој Чаршији.

Лўке Лазћревића улица, улица у Војним Баштама.

Љ

Љўбин бранѓк, шумовито брдо северозападно од града чувено са својих ђурђевданских уранака и првوماјских прослава, још пре Другог светског рата. Име је добило по Љуби, сину Стевана Недељковића Пироћанца, једног од гургусовачких капетана. У турско време припадало је Ибиш-аги, после 1833. кнезу Милошу, данас у приватном власништву.

Љўбин јћз, јаз на Белом Тимоку, ниже железничког моста, који је скретао воду на тзв. Љубин млин.

Љўбин мљѓн, млин на Белом Тимоку испод Бошева у власништву Љубе Божиновића, извозника.

Љўбина вћда, јаруга која је доводила воду на Љубин Млин.

Љўбинка Милћновића Копћцког ўлица, улица у Доњој Чаршији.

Љўбице Пћвловић ўлица, улица у Доњој Чаршији.

Љўбишин пћшњак, пашњак у Стрању.

Љўти потѓк, поток који одваја брдо Цервин од Љубиног браника, око потока виногради, њиве, пашњаци. Прича се да је некада поток био бујичав и да је наносио штету људима, па му отуда име.

Љўтомира Ђѓрћевића ўлица, улица у Војним Баштама.

М

Маћстро кѓмпани, фирма за производњу металних конструкција у Улици 22. децембра.

Македѓнија, кафана до Горњег гвозденог моста, у Старој Чаршији.

Мћксима Гѓрког ўлица, улица у Бошеву.

Мћла Венћција, шездесетих година прошлог века преграђен је Сврљишки Тимок код Доњег гвозденог моста тако да је образовано језеро по коме су пловили чамци, отуда назив.

Мћла Верѓна, кафана у Доњој Чаршији.

Мála капија, капија пешадијских касарни која је служила само за пролаз официра.

Мála касина, кафана на Тргу краља Петра.

Мála Чаршија, део града око Цара Душана улице.

Мáli браник, бивша шума у подножју Делбарије, данас воћњак.

Мáli предах, кафана и хотел на десној обали Трговишког Тимока, непосредно пре уласка у Књажевац.

Мамбо пек, производња кора у Лоле Рибара улици.

Марин шóдер, нанос шљунка на десној обали Трговишког Тимока.

Марина, кафе у Књаза Милоша улици.

Маринково лóзје, некадашњи угледни виноград према с. Горњем Зуничу на коме је касније подигнуто викенд насеље.

Марјанов пашњак, пашњак у Габровцу.

Марка Краљевића улица, улица у Горњој Чаршији.

Марков ко́нак, ресторан у Његошевој улици.

Маркова њива, њива у Горњем Ластавичком пољу.

Маркóни, аутоперионица у Књаза Милоша улици.

Машинска радионица Воје Васића, машинска радионица у Цара Душана улици.

Мéгапласт, радионица за обраду метала у С. Пенезића улици.

Мédпром, супермаркет у Карађорђевој улици.

Мезулана, мезулана је у Књажевцу основана после ослобођења од Турака 1833. године и у прво време имала је два коња.

Месара ВВ, касапница у Бранка Радичевића улици.

Метал багатéла, трговина баштенским уређајима и баштенским намештајем у Књаза Милоша улици.

Металогрaдња, предузеће за производњу и монтажу металних конструкција.

Механа С, угоститељски објект у близини општинске куће.

Механика, фирма услужних делатности у Војводе Степе улици.

Мéчи дéл, њиве, пашњак, шумарци.

Мије Орешковића улица, улица у Бошеву.

Ми́ка Јéша, вуновлачарска радња у Доњој Чаршији.

Ми́кина обложина, обложина у Дубрави на којој је Матеја напасао краву Рујку.

Милана Пунчића улица, улица у Доњој Чаршији.

Миланова њива, њива и шума под Липовицом.

Миле Васић, занатска радња прецизне механике у Доњој Чаршији.

Миле Ју́лин, грађевинско предузеће.

Миле Ју́линог улица, улица у Дубрави која се продужава у пут за Пирот.

Милéнијина њива, њива у Раздолцима.

Милéново, њива на Делу према селу Црвењу.

Милетина црква, црква за коју се верује да се налазила на брду Главичици, на левој обали Сврљишког Тимока, па кад су је Турци опоганили сишла је на реку да се опере и прала се четрдесет дана док се није опрала, али се није вратила на Главичицу већ је прешла на брдо на десној обали Сврљишког Тимока. Њене темеље откопао је извесни Милета у XIX веку, па се по њему зове Милетина црква.

Миливојева њива, њива у Чукиној бари, међник Књажевца према селу Црвењу.

Милинкина шума, шума у Грезанској реци.

Милинкино, њива и шума у Сувој.

Милинкова њива, њива на Делу, према селу Црвењу.

Милко тэхна, производња других производа од пластике у Филипа Кљајића улици.

Милојино, Милојино имање и кућа ниже пута у Грезанској реци.

Милорадова њива, њива на Делу, према селу Црвењу.

Милоша Обилића улица, улица у Старој Чаршији.

Милошев конак, хотел у Његошевој улици.

Милошева њива, њива у Реци.

Милуна Мјнића улица, улица у Дубрави.

МИМ, производња обуће у Девете бригаде улици.

Мјни, кафе посластичара на Тргу ослобођења.

Мјни топлана, инсталација за грејање на даљину.

Мирјанино, њива у Грезанској реци.

Мјрка Пауновића улица, улица у Језави.

Мјрко Мали, бакалница у Доњој Чаршији.

Мјрков виноград, виноград у Стрању на западој падини брда Цервина.

Мирóново, њиве у Доњем Лугу.

Мјрослав, гвожђарска радња у Старој Чаршији.

Мјрослава Крлеже улица, улица у Бошеву.

Мјтићево, шума у Дајчевици, међник Књажевца према селу Штипини.

Михајла Вујића улица, улица у Горњој Чаршији.

Мјшково лóзје, виноград на западној страни брда Чуке.

Млáдост, кројачка радионица.

Млјнпек, млинарско пекарска индустрија.

Мбџи, нова фабрика из области дрвне индустрије, наследница „Тине“ (в.).

Мбџилна телефóнија Србије у Улици књаза Милоша.

Мбџа мјкс, кројачка радња у Жикице Јовановића улици.

Мбџл, бензинска пумпа у Улици књаза Милоша.

Мбџерско фарбáрска радња у Војводе Путника улици.

Мбџина чука, брдо више села Штипине.

Момчи́лово имање, велика њива на Цервину.

Мон ами́, кафана у Књаза Милоша улици.

Монд, кафе у Књаза Милоша улици.

Монтíрање центрáлног грéјања у Миле Јулиног улици.

Мост код Дóма култу́ре, дрвени пешачки мост преко Сврљишког Тимока код Дома културе неколико пута је преправљан док није добио садашњи, лучни, атрактивнији облик. Згодна је веза између Дома културе и хотела Тимок.

Мост на Трговíшком Тíмоку, данас је на Трговишком Тимоку бетонски мост са гвозденом пешачком оградом, а пре тога су били дрвени и гвоздени мостови, неколико пута у ратовима и поплавама разарани и поново подизани.

Мост пóсле Бáрке, бетонски мост преко Сврљишког Тимока на Нишком путу после угоститељског објекта Барка.

Мост прé Бáрке, бетонски мост преко Сврљишког Тимока на Нишком путу пре угоститељског објекта Барка.

Мост у Њéгошевој ўлици, ранији дрвени мост преко Сврљишког Тимока у Његошевој улици сада је замењен бетонским мостом.

Мóше Пијáде ўлица, улица у Доњој Чаршији.

Мрíш, високо, каменито и стрмо брдо, прорасло ретким глоговим шибљем и јоргованом на источној обали Трговишког Тимока у пределу Баранице.

Музéј, завичајни музеј налази се више цркве светог Ђорђа у раскошној кући Сибиновића, власника рудника угља „Добра срећа“.

Музéј Аце Стáнојевића, музеј се налази у кући Аце Станојевића у Његошевој улици.

Мўзичка шкóбла, нижа музичка школа на Кеју Вељка Влаховића.

Мўшило, густа шума и шибљак на Делбарији, сада под воћњацима.

Н

Над кáсарине, њиве и насеље више пешадијских касарни.

Над тунéл, насеље на брду Цервину, изнад тунела.

На́дин пáшњак, пашњак у Просеници, међник Књажевца према селу Жлну.

На́дино, њива и виноград у Стрању.

На́јданов винóград, виноград, међник Књажевца према селу Трговишту.

На́мештај Вўчкић, производња дрвене амбалаже у Првомајској улици.

На́предак/Прогрес, пољопривредна задруга.

Нáродни дóм, пред Други светски рат (1935) изграђена је у Душановој улици импозантна и функционална зграда Народног дома која има велику салу са бином и балконом и низ других потрбних просторија. Био је центар вароши у коме се одвијао друштвени и културни живот. Међутим, општинско руководство седамдесетих година прошлог века напустило ту зграду и одлучило се за изградњу огромног Дома културе на месту Народног купатила. Данас није јасно чему служи зграда Народног дома, а тако је складно и умешно саграђена.

Нáродно купáтило, на Говеђој пијаци општина је после Другог светског рата изградила пристојну зграду Народног купатила са око двадесетак кабина. Купатило је седамдесетих година прошлог века порушено да би на његовом месту био подигнут Дом културе.

Нáсeљe Лíпap, викенд насеље према сселу Горњем Зуничу.

Натáшина у́лица, улица у Доњој Чаршији.

Национáл, кафана на почетку Улице књаза Милоша, до Каменог моста.

Нáчелниково лóзје, виноград среског начелника на источној падини брда Јевика, данас запуштен.

Нáша рáдост, дечји вртић у Пионирској улици.

Нéбојшино, њива у Горњем Ластавичком пољу.

Нéмањина у́лица, улица у Старој Чаршији.

Нíз кúћа у Улици књаза Милоша од. бр. 71 до 87, непокретно културно добро града Књажевца.

Никóла Бáлински, мануфактурна радња у Доњој Чаршији.

Никóла Колачáр, лицидерска и воскарска радња Николе Милутиновића у Доњој Чаршији.

Никóле Тéсле у́лица, улица у Дубрави.

НíС петрóл, бензинска пумпа у Књаза Милоша улици, на крају, до моста.

Нíшки пúт, пут који води преко планине Тресибаве за Ниш.

Нóва клáница, кланица у Бошеву, испред железничког моста.

Нóва оснóвна шкóбла, нова, врло лепа, зграда основне школе подигнута је 1936. године, преко пута цркве св. Ђорђа, данас у њој ради Књажевачка гимназија, уп. Стара основна школа.

Нóва пóшта, нова зграда поште подигнута на порушеном делу Старе чаршије.

Нóва саврéмена, производња таласастог папира у Књаза Милоша улици.

Нóвилoвa њíвa, њива у Ластавичком пољу.

Нóво брдо, ливада при врху Берчиновског брда.

Но́та, издавачко предузеће музичке литературе у Душановој улици, у згради некадашњег биоскопа.

Ње́гошева у́лица, улица у Старој Чаршији.

Њи́ва Дра́гана Миле́новића, њива у Дубрави, међник Књажевца према селу Трговишту.

О

Обренова ви́ла, вила на сводовима, имање и виноград Обрена Павловића у Дубрави.

Огледа́ло, западна страна Берчиновског брда са које се види цео Књажевац.

Окто́барске револу́ције у́лица, улица у Језави.

Омладинска у́лица, улица у Војним Баштама.

Општина, општинска зграда на сусрету улице Милоша Обилића и Трга Димитрија Туцовића грађена од 1894. до 1900. године, на месту старијег објекта, једно је од најстаријих и најмонументалнијих сачуваних здања и представља типично решење за објекте сличне намене у Краљевини Србији с краја XIX века.

Ореша́к, засад ораха Делбарији.

Орије́нт₁, кафана на крају улице Цара Душана, са десне стране.

Орије́нт₂, посластичарница у згради „Бердап“.

Осмог а́вгуста у́лица, улица у Дубрави.

Осно́вна шко́ла „Ву́к Кара́цић“ у Омладинској улици. Пре тога носила је име Основна школа „Тимочки партизани“.

Осно́вна шко́ла „Дими́трије Тодоро́вић Ка́плар“ налази се у згради подигнутој 1923. године за гимназију у ул. Иве Лоле Рибара.

Осно́вна шко́ла „Дубра́ва“, основна школа у насељу Дубрава.

Осно́вна шко́ла „Мла́дост“ у улици Боре Станковића, ради при Дому за васпитање младежи.

Осно́вна шко́ла „Тимочкi партиза́ни“, претходно име за Основну школу „Вук Карацић“.

Офице́рски до́м, зграда Официрског дома у данашњој Улици књаза Милоша, сада са другим наменама.

П

Павиљо́н, под брестом, на ивици платоа код зграде среза подигнут је у очи Другог светског рата павиљон, као видиковац над градом, у коме је недељом и празником свирала војна музика.

Пагати́, кафе посластичарница на Кеју Димитрија Туцовића.

Паланка, иако су званични називи места били Гургусовац, а касније Књажевац, народ је место називао Паланка, вероватно према турском утврђењу, које је било на месту касније Гургусовачке куле.

Панета Ђукића улица, улица у Језави.

Папе, крај у коме живи породица са надимком Папе (према изреци: „Били су већи католици од папе“).

Папрачање, крај у коме живе претежно досељеници из заглавског села Папратне.

Париз₁, в. Хотел Париз.

Париз₂, пицерија Славише Ђирића Пицеринца.

Парипатке, део града у коме живи истоимена породица.

Парк 88 стабала, парк се налазио између улице Бранка Радичевића и Сврљишког Тимока.

Паркинг, ауто паркинг на Тргу ослобођења.

Паћилова албатница, поткивачка радња у Старој Чаршији, данас не постоји.

Пеливан, стара посластичарница у Старој Чаршији.

Пера Цревар, касапница.

Петица, књижара у Књаза Милоша улици.

Петра Добрњаца улица, улица у Доњој Чаршији.

Петра Кочића улица, улица у Језави.

Пијац, данашњи зелени пијац се налази у Улици Бранка Радичевића, а ранији је био на Тргу краља Петра.

Пионирска улица, улица у Војним Баштама.

Пиротска улица, улица у Дубрави.

Пиротски пут, пут који преко Дубраве и Трговишта води за Пирот.

Пирци/Прц Мала, махала преко пута велике капије пешадијских касарни, коју су основали и насељавали досељеници буџачких села, који су криво називани Пирцима, тј. Пироћанцима.

Плэк, ауто отпад у Миле Јулиног улици.

Плуг, кафана у Старој Чаршији у којој је после њеног затварања радила Нонићева штампарија.

Под брес, синоним за среску зграду и затвор који се налазио у њеним подрумима. „Варди се да не заглавиш под брес.“

Под Јевик, њиве у подножју брда Јевика.

Под ћуприју, у хладовину испод моста на Трговишком Тимоку лети су пастири дотеривали стада оваца да се напију воде и да пландују.

Пода друм, њиве у Бошеву ниже пута Књажевац–Зајечар.

Подвис, приградско насеље удаљено пет километара од Књажевца.

Поди Мали браник, њиве ниже Малог браника у Делбарији.

Пóдрум, винарски подрум. Књажевачки виноградарци су се удружили 1927. године у Пољопривредно-винарску задругу и прокопали у брду Џервину подземни подрум који је тада могао да прими педесет тона грожђа. Комбинат Џервин је наследник тога подрума, који је данас знатно увећан и модернизован.

Пóдрум Жíвковић, производња вина у Улици девете бригаде.

Поза Главíчицу, шумарак иза брда Главичице.

Позáди, кеј између Трговишког и Сврљишког Тимока, изграђен пре рата, који је штитио град од поплава обеју река. Кејом је водио заобилазни пут око града.

Позамантíја, Веселинова радња позамантерије у Доњој Чаршији.

Пóље, њиве, ливаде, шумарци.

Пóкретна угоститељска радња у Цветана Лазаревића улици.

Помозибóгова касапница, касапница Боре Помозибога до Каменог моста.

Пóп Владе Зéчевића ўлица, улица на Чивлику.

Попóв кáмен, усамљена стена поред реке.

Поред Тíмока, путања уз десну обалу Трговишког Тимока која води ка селу Трговишту.

Пóрт Артúр, кафана у Улици краља Александра.

Пóручника Атанáскивића ўлица, улица у Чивлику.

Послédње збóгом, в. Кипино бифе.

Пóшта, прва поштанска станица у Књажевцу (онда Гургусовцу) почела је да ради у фебруару 1841. Била је у згради Окружног начелства, а од 1853. у приватној кући Ђорђа Игњатовића.

Правослáвна црква на брду светог Ђорђа.

Прангíја, под великим брестом, код здања среза, укопана је била у земљу велика метална прангија са чекићем, одакле се пуцало уочи Божића и других прилика.

Пр́ви кóрак, обућарска радња.

Првомáјска ўлица, улица у Дубрави.

Пред тунéл, насеље Књажевца пре уласка у тунел који је прокопан кроз брдо Џервин (гледано са источне стране).

Преко вáду, имање с оне стране воденичне јаруге у Бошеву.

Преко прúгу, прелаз преко пруге у Бошеву.

Преко Тимóк, баште на десној страни Трговишког Тимока.

Прéтоварна стáница, железничка конфигурација у Језави за претовар угља, из рудника „Добра срећа“ у Вини, из вагона уског колосека у вагоне нормалног колосека.

Прíвредно дрúштво патриóта у Иве Лоле Рибара улици.

Примéра, угоститељака радња у Књаза Милоша улици.

Прічовчање, крај у коме живе претежно досељеници из заглавског села Причевца.

Провалија, стрма улица низ источну падину Јевика, која је са Збиришта силазила на Дрварски пијац. Била је идеално место за децје санкање зими, данас преко ње иде пут за Ниш.

Прогон, део брда Јевика.

Прогрес, радионица за израду јоргана и душека.

Пројектбирó, установа за просторно и урбанистичко планирање.

Прóкина радња, бакалска радња Проке Милкића на Тргу краља Петра.

Прóлеће, кафана у Улици краља Александра.

Променада, кафе у Књаза Милоша улици.

Прóпус, пропуст испод друма за оток воде за време киша, у Дубрави.

Прóсеница₁, већи потес југозападно од града на коме су њиве, виногради, воћњаци, ливаде, шума.

Прóсеница₂, викенд насеље на потесу Просеница.

Професионал, радионица за одржавање и поправку моторних возила у Улици девете бригаде.

Прц Малá, пејоративни назив за махалу Пирци (в.).

Пршина кафána, в. Босфор.

Пúјићево, мало имање са кућицом, на почетку насеља Дубрава.

Пúт за Бéли Потóк, пут за село Бели Поток и Подвис одваја се од Карађорђевог улице, у Језави.

Пúт за Тимóк, пут који из насеља Дубрава води на Трговишки Тимок.

Пúт за Чíвлик, пут који води за поље Чивлик.

Р

Равнобúчање, крај у коме живе претежно досељеници из буџачког села Равног Бучја.

Раде и Жíвка Шóна, сладолечије, који су правили сладолед у својој кући на крају Улице књаза Милоша и продавали га по улицама из дрвене ведрице са ледом.

Раде Јајчáр, трговина јајима у Доњој Чаршији.

Раде Кóнчара úлица, улица у Бошеву.

Радéнково, њива у Бошеву, међник Књажевца према селу Горњем Зуничу.

Радетова њíва, њива на брду Главичици.

Ради́на шúма, шума на брду Липовици.

Радíчовчање, крај у коме живе претежно досељеници из заглавског села Радичовца.

Радíшина гради́на, башта у Башчама.

Ра́дничка у́лица, улица у Чивлику.

Ра́дованов па́шњак, пашњак на Јевику.

Радо́јкино, њива на Главичици, међник Књажева према селу Ргошту.

Радомира Ћи́рковића у́лица, улица у Пирцима.

Раздо́лци, велики потес југозападно од града на коме се налазе њиве, ливаде, виногради, пашњаци, шума.

Разле́виште, њиве на десној обали Белог Тимока, ниже Бошева.

Разу́мишов пото́к, стрма десна обала потока коју је Милан Разумиш претворио у обрадиво земљиште и воћњак.

Ра́кин бре́г, стрма коса на источној страни брда Џервина, данас улица Светозара Марковића.

Ра́нкина њи́ва, њива у Просеници.

Ра́нковић, механичка обрада метала у Косте Рацина улици.

Ра́нпа, железничка рампа на Каличинском путу.

Ра́садник, бивши воћно-лозни расадник, преко пута пешадијских касарни, на чијем месту је касније дигнута индустрија мотокултиватора, која данас не ради.

Рафа́ело, пекарска радња у Бранка Радичевића улици.

Рго́ште, приградско насеље удаљено пет километара од Књажевца.

РГП, рударско-грађевинско предузеће основано је 1967, године након затварања већине тимочких рудника.

Резервоа́ри, водоводни резервоари на врху брда Џервина преко којих се град снабдева водом.

Ре́ка₁, њиве, ливаде и баште у долини Грезанске реке.

Ре́ка₂, пашњак, њиве у долини Жлнске реке.

Ренесáнса, ресторан у Књаза Милоша улици.

Репу́шницање, крај у коме живе претежно досељеници из заглавског села Репушнице.

Ри́бица, чувена предратна посластичарница у Улици краља Александра, уп. Шампион.

Ри́ма, производња другог намештаја у Душана Петровића-Шанета улици.

Ри́стићево, виногради у Стрању.

Робна ку́ћа „Београд“ на Тргу ослобођења подигнута је на месту хотела „Париз“.

Робови, остаци артиљеријских ровова из српско-турских и балканских ратова на Делбарији.

Руда́р, в. Кипино бифе.

Руда́рска у́лица, улица у Горњој Чаршији.

Руда́рска шкóбла, надзорничка рударска школа у Карађорђевој улици радила је у старој примитивној згради.

Рударска тѣхничка шкóбла развила се из рударске надзорничке школе којој је подигнута нова врло лепа школска зграда. Данас у њој ради средњотехничка школа са неколико смерова.

С

Сáве Ковáчевића ўлица, улица у Дубрави.

Сáвина њíва, њива Саве Анђелковића на којој је касније подигнута индустрија намештаја „Тина“.

Сáвком платó, кафе клуб у Бранка Радичевића улици.

Сáле, мушки фризер у Књаза Милоша улици.

Салонíн, фризерски салон на Кеју Димитрија Туцовића.

Сáњина гради́на, башта и њива у Језави.

Саравíлова кућа, кућа предузимача Серафима у Улици цара Душана, веома складна и пријатног изгледа.

Саравíлово, градина у Дубрави.

Сáрајево, кафана на Тргу краља Петра,

Сáрајевска ўлица, улица у Горњој Чаршији.

Састáвак, приградско насеље Књажевца на путу за Сокобању, удаљено три километра од града.

Састáвци, место ниже града Књажевца, где се састају Трговишки и Сврљишки Тимок чинећи Бели Тимок.

Сáшин винóград, међник Књажевца према селу Грезни.

Свѣти Илíја, заветни крст и записно дрвеће у Литићевом потоку посвећени св. Илији.

Свѣтин обóр, некадашњи обор за свиње Свете Митића на крају Улице Војводе Путника.

Свѣтина њíва, њива у Габровцу.

Светóзара Мáрковића ўлица, улица у Горњој и Малој Чаршији.

Сврлѣг, кафана на углу Карађорђевој улици и Улице Краљевића Марка, данас седиште ватрогасног друштва.

Сврлѣшки Тíмок, река која извире испод Бабине главе, пролази кроз Сврлѣг, по коме је добио име, улази у Књажевац са запада и текући кроз њега дели га на две половине, па се испод града састаје са Трговишким Тимоком стварајући са њим Бели Тимок.

Сѣдме бригаде ўлица, улица на Чивлику.

Сѣдмог јула ўлица, пут за село Берчиновац.

Селó, врт, воћњак.

Селáнин, берберница у Књаза Милоша улици.

Сѣрбина, производња обуће.

Сећíје, крај у коме живи породица Сећија.

- Сéчени**, крај у коме живи истоимена породица.
- Сибíновићева вíла**, вила власника рудника угља „Добра срећа“ на врху брда Цервина.
- Сíме Матавúља úлица**, улица на Ластавичком пољу.
- Сíмићево**, њива у Доњем Ластавичком пољу.
- Симици́је**, део града у коме живи истоимена породица.
- Синíшина њíва**, њива у Раздолцима.
- Сíњи вíр**, врело у кањону Сврљишког Тимока одакле је узета вода за књажевачки водовод.
- Сирови́ца**, бакалница Љубе Сировице у Доњој Чаршији.
- Слáвичино**, њива у Дајчевици, међник Књажевца према селу Штипини.
- Славíшин воћњак**, воћњак на Делу, према селу Црвењу.
- Слáвољубов пáшњак**, међник Књажевца према селу Трговишту.
- Слáвомирово**, њива у Раздолцима.
- Слободáна Пéнезића Крцуна úлица**, улица на Ластавичком пољу.
- Слободáнкина њíва**, њива на Делу, према селу Црвењу.
- Слободáнкино**, њива у Чивлику.
- Словéнкина њíва**, њива у Чивлику.
- Слóга**, радионица за механичку обрада метала у Добривоја Радосављевића улици.
- Смрдúља**, брдашце на Делбарији.
- Снежáна**, дечји вртић у Његошевој улици.
- Снежáнина њíва**, њива у Теримицијници.
- Сóда вóда**, производња сода воде и безалкохолних пића у Бранка Милетића улици.
- Сокáче₁**, етноресторан у Војводе Путника улици.
- Сокáче₂**, кафана у Војводе Путника улици.
- Сокáче₃**, сокаче код кафане Пролеће које је повезивало Улицу краља Александра и Говеђи пијац.
- Сокáче₄**, сокаче код Прокине бакалнице је повезивало Трг краља Петра и Алиагићеву улицу.
- Сокобáњски пúт**, пут који води према Сокобањи.
- Сóцијално**, зграда социјалног осигурања на Кеју Димитрија Туцовића.
- Спáсовдан**, ливада у подножју Берчиновског брда на којој је укопан велики камени крст посвећен Вазнесенију Господњем, где се прославља Спасовдан, слава града Књажевца.
- Спáсоја Милкића úлица**, улица у близини железничке станице.
- Спóмен бáрељеф др Радíвоја Сáвића**, знаменито место.
- Спóмен бíста Брáнка Милóшевића Метáлца**, знаменито место.
- Спóмен бíста Брáнке Дíнић**, знаменито место.
- Спóмен бíста Димíтрија Тодóровића Кáплара**, знаменито место.

Спомен бѣста Спáсоја Мѣлкића, знаменито место.

Спомен бѣста Стéвана Ђорђевића, знаменито место.

Спомен бѣста Чéди Кéцману, знаменито место.

Спомен пáрк на Тргу ослобођења, дело архитектке Богдана Богдановића, којим се низом стећака и крајпуташа одаје пошта изгинулим ратницима и страдањима српског народа од 1804. до 1999. године. Парк се полако, широким степеништем, спушта на леву обалу Сврљишког Тимока.

Споменик, камено спомен обележје посвећено почетку устанка 1941. године у књажевачком крају.

Спóрт, кафана у Миле Јулиног улици.

Спру́д, наноси шљунка у Ћеримициници.

Ср́бија, кафана на Тргу краља Петра.

Ср́бина гради́на, врт у Језави.

Средорéк, острвце између Сврљишког Тимока и ваде Цветкове воденице уређено као парк са угоститељским објектом и браном на Тимоку, која је образовала језерце, са чамцима и плажом на десној страни. Средорек се налазио испод обронка на коме је црква светог Ђорђа. Данас парка нема, али улица која је у близини носи назив Средорек.

Срéз, среска зграда на крајњем обронку брда Јевика, над Сврљишким Тимоком, зидана је почетком тридесетих година прошлог века. Данас су тамо катастар и полиција.

Срémског фрóнта у́лица, улица у Језави.

Срéска ку́ћа, почетком тридесетих година XX века среска администрација налазила се у Драгомановој кући (в.).

Срéски лекáр, ординација среског лекара на Тргу краља Петра.

Срétена Мáрковића у́лица, улица у Малој Чаршији.

Срétеново, њива у Грезанској реци.

Српска кафáна, кафана у Карађорђевој улици.

Српска кру́на/Хотел Атанасковић/Хотел Тимок/Хотел Бели Тимок, хотел на Дрварској пијаци. Хотел Српска круна био је у власништву Драгог Васиљевића, па када је он запао у финансијске тешкоће хотел су откупили браћа Атанасковићи, Реновирали га и дали му име „Хотел Атанасковић“. После рата хотел је национализован и назван је „Хотел Тимок“. Прликом једне реорганизације угоститељства у Књажевцу име му је промењено у „Хотел Бели Тимок“.

Стакленíк, велика стаклена башта за рану производњу поврћа подигнута је прекопута железничке станице, а иза бивше фабрике обуће Леда.

Ста́кло дедíза, обрада стакла у Књаза Милоша улици.

Стамéновић, производња путне галантерије у Добривоја Радосављевића улици.

Станíмирова њíва, њива у Ћеримициници.

Стáнинчање, крај у коме живе претежно досељеници из буџачког села Стањинца.

Стáница, железничка станица.

Стáноја Главáша ўлица, улица на Баруџиском брегу.

Стáра бóлница, зграда Старе болнице подигнута 1849. године, а пуштена у рад 1851. године, налазила се у углу који образују десна обала Сврљишког Тимока и данашња улица Димитрија Тодоровића Каплара. Спаљена је била од стране Турака у првом српско-турском рату 1876. године, затим обновљена, а порушена шездесетих година XX века, након што је изграђена нова болница на Вашаришту.

Стáра гимнáзија, стара, осморазредна, гимназија налазила се у улици Лоле Рибара, у згради у којој данас ради основна школа „Димитрије Тодоровић-Каплар“. Са увођењем осмогодишњег основног образовања када се број ученика основне школе повећао са четири на осам разреда, а број ученика гимназије смањено са осам на четири разреда, извршена је замена зграда. Основна школа је прешла у већу зграду бивше гимназије, а гимназија је прешла у мању зграду основне школе у Карађорђевој улици.

Стáра клáница, кланица на обали Сврљишког Тимока, данас порушена.

Стáра оснóвна шкóла, зидана је 1874. године одмах ниже цркве, тако да је црквена порта служила као школско двориште. Пре тога школа је радила у неколико приватних кућа.

Стáра плáнина, планински масив источно од Књажевца, према Бугарској.

Стáра пóшта, зграда поште у Старој Чаршији, давно порушена.

Стáра Србија/Србија, кафана на Тргу краља Петра.

Стáра Чáршија, најстарији део гада Књажевца налази се испод последњих обронака брда Јевика, око Чивличког потока и леве обале Сврљишког Тимока, данас добрим делом порушена да би се изградиле нови објекти, а делом рестаурирана.

Стáрачки дóм/Геронтолошки центар у улици Карађорђевој.

Стáри грáд, ресторан на Кеју Димитрија Туцовића.

Стáро брдо, брдо источно од града на коме се још виде ровови из претходних ратова.

Старокорíчање, крај у коме живе претежно досељеници из заглавског села Старог Корита.

Стáрчев дóл, воћњак.

Стéвана Ђóрђевића ўлица, улица у Малој чаршији.

Стéвана Јакóвљевића ўлица, улица на Збиришту.

Стéвана Лазáревића ўлица, улица у Пирцима.

Стéвана Мокрáњца ўлица, улица у Малој Чаршији.

Стéвана Сíнђелића ўлица, улица на Збиришту.

Стéвана Срémца у́лица, улица у Дубрави.

Стéванова шúма, шума у Стрању.

Стéпениште, широко „просуте“ степенице којима се са Спомен парка силази на леву обалу Сврљишког Тимока.

Стíл₁, млекара код Кадиског крста.

Стíл₂, штампарија у Подвису основана је 1969. године. Имала је 200 радника. Приватизована је 2004. године. Више не ради.

Стокоíмпекс, једна од малобројних кланица којој је дозвољен извоз меса у Европску Унију, уп. Нова кланица.

Стóчни пíјац, простор на коме се данас налази Дом културе, уп. Говеђи пијац.

Страње₁, велики потес на западној страни брда Цервина некада потпуно под виноградима, данас под њивама, виноградима, шумарцима, а и град је почео да се шири на ту страну.

Страње₂, виноград, пашњак, шума у страни, према селу Жлну.

Сúва₁, њиве према селу Жлну.

Сúва₂, улица у Књажевцу.

Сúд, зграда суда на Тргу Димитрија Туцовића.

Сузáнин пáшњак, пашњак на Јевику.

СЦС плúс, производња намештаја у Подвису

Т

Табáна/Зорина табана, фабрика за прераду коже била је у улици Бранка Радичевића.

Тáјна шкóла, у турско доба није у гургусовачком крају било никаквих школа, ни српских ни турских. Неколико година пред ослобођење од Турака на Збиришту је радила тајна приватна школа, коју је држао неки поп Мирко у својој појати и подучавао децу читању и писању. Када су Турци открили школу, строго су казнили и ђаке и учитеља

Тáково, кафана на Тргу краља Петра.

Таламбáси, крај у коме живи истоимена породица.

Танáска Рáјића у́лица, улица у Горњој Чаршији.

Татáрац, чувена казанцијска радња у Лоле Рибара улици.

Татáрски брэг, стрма улица у којој живи породица Татарци.

Телáлин, гвожђарска радња на Тргу краља Петра.

Теленеор, мобилна телефонија у Улици књаза Милоша.

Тéниски терéни, тениски терени налазе се ниже фудбалског стадиона.

Тéсла, електричарска радња у Доњој Чаршији.

Техничка школа, средњотехничка школа у Карађорђевој улици основана је 1961, пружа образовање за занимања грађевинске, машинске, кожарске и других струка, према потреби.

Тигар, гумена обућа, у Улици књаза Милоша.

Тикина чесма, чесма у изворишном делу Литићевог потока.

Тимомед, производња, откуп, паковање и продаја меда.

Тимотије опанчар, опанчарска радња у Доњој Чаршији.

Тимофлора, предузеће за откуп и продају лековитог биља.

Тимочка улица, улица у Војним Баштама.

Тина, индустрија намештаја подигнута седамдесетих година прошлог века, данас не ради, уп. Моби.

Тихомира Ђорђевића улица, улица у Чивлику.

Томина шума, шума и пашњак у Просеници.

Топлана, јавно комунално предузеће за даљинско грејање.

Топовски ров, огромна јама ариљерског рова из претходних ратова, на имању потписаног на Берчиновском брду.

Топољак, тополова шума на десној обали Трговишког Тимока.

Трандафилово имање, њиве, ливаде, шума у Чукиној бари.

Трг код Дома културе, бивши Говеђи пијац.

Трг краља Петра, предратни назив за данашњи Трг Ослобођења.

Трг ослобођења, централни трг у Књажевцу.

Трговишка Дубрава, до пре тридесетак година поље под њивама, виноградима, пашњацима и шумарцима сада насеље села Трговишта које се наслања на Књажевачку Дубраву.

Трговишки Тимок, десна саставница Белог Тимока, извире код села Црног Врха, подно планине Мицора, а састаје се са Сврљишким Тимоком ниже Књажевца.

Трговиште, приградско насеље које се спојило са Књажевцем.

Тресџаба₁, планина са југозападне стране Књажевца.

Тресџаба₂, ресторан у Књаза Милоша улици.

Трошарина, в. Улаз.

Тунел, тунел на прузи Ниш–Прахово прокопан кроз брдо Цервин.

Тупјаница, планина северно од Књажевца.

Туристички центар у Улици књаза Милоша.

Турци₁, пекара у Доњој Чаршији, до официрдског дома.

Турци₂, посластичарница на Тргу краља Петра.

Ћ

Ћеримицијница, в. Ћеримициска Мала.

Теримицијска Мала, некадашња махала на крају данашње улице Војводе Путника, где су израђиване ћерамиде, данас градска четврт, уп. Теримицијница.

Теримицијски насип, насип за одбрану од поплаве на свршетку Улице Војводе Путника, у Теримицијници.

Тесијина кафана, кафана Бошка Тесије у Старој Чаршији.

Ћирила и Методија улица, улица на Збиришту.

Ћирковићево, њива, ливада, пашњак у потесу Бућевцу.

Ћуштичање, крај у коме живе претежно досељеници из буџачког села Ћуштице.

У

Ўжичка улица, улица у Бошеву.

Ўлаз, испред моста на Трговишком Тимоку налазила се, пре рата, зграда у којој је општински службеник наплаћивао таксу онима који су носили производе на књажевачку пијацу.

Ўлице за санкање, у предратном Књажевцу постојале су три доминантне улице за санкање: Провалија, Ракин брег и Баруциски брег, а било је и много других улица, јер Књажевац је на изломљеном, брдовитом терену.

Ўред, предратни уред (здравсна установа) налазио се у Хајдук Вељковој улици.

Ўредниково, имовина Ратка Уредника.

Ўстаничка улица, улица на Чивлику.

Ф

Фабрика соде, бивша фабрика соде у Улици краља Александра.

Фалк њст, производња обуће.

Фармалек, апотека у Гавре Аничиха улици.

Феникс, књижара у Горњој Чаршији.

Филипа Вишњића улица, улица у Доњој Чаршији.

Филипа Кљајића улица, улица у Војним Баштама.

Фискултурна сала, издвојена фискултурна сала основне школе у Улици др Савића.

Фонтана, фонтана на Тргу ослобођења, дело Петра Палавичинија, претставља два рибара који се, вукући мрежу, отимају око велике рибе.

Фото звезда, чувена фотографска радња на Тргу краља Петра.

Французи, кухарска радња браће Јеленка и Стаменка Марковића у Доњој Чаршији,

Фрање Клуза улица, улица у Доњој Чаршији.

Фудбалско игралиште, игралиште фудбалског клуба „Тимочанин“ изграђено је на левој обали Сврљишког Тимока, ниже Кошева (в.).

Х

Хавана, кафе у Књаза Милоша улици.

Хајдук Вељко, кафана.

Хајдук Вељкова улица, улица у Горњој Чаршији.

Харт, прва приватна штампарија после рата отворена је 1987. године.

Хатиба, нова фабрика из области металне индустрије.

Хаџи Ђерина улица, сокаче које повезује Улицу књаза Милоша и Говеђи пијац.

Хигија, апотека у Књаза Милоша улици.

Хидрокоп инжењеринг, фирма за градњу водопривредних објеката у Двадесет другог децембра улици.

Хотел Атанасковић, в. Српска круна.

Хотел Бели Тимок, в. Српска круна.

Хотел Ђердап, хотел је подигнута крајем XIX века, на крају Кеја Димитрија Туцовића, до Каменог моста.

Хотел Париз, бивши хотел на Тргу ослобођења, близу Каменог моста, својевремено најудобнији хотел у Књажевцу. Порушен је седамдесетих година XX века да би на том месту била подигнута робна кућа „Београд“.

Хотел Тимок¹, в. Српска круна.

Хотел Тимок², новоизграђени хотел у Улици Војводе Степе.

Ц

Цар, радионица сода-воде и безалкохолних пића до Каменог моста.

Цара Душана улица, улица која повезује Трг ослобођења и железничку станицу.

Цара Лазара улица, улица у Стрању, на западној коси брда Џервина.

Царице Милице улица, улица на Баруциском брегу.

Цацарке, крај у коме живи истоимена породица.

Цветана Лазаревића улица, улица у Пирцима.

Цветков јаз, јаз више моста на Трговишком Тимоку, за Цветков млин.

Цветков млин, млин на Тимоку ниже махале Пирци.

Цветкова вада, јаруга која је доводила воду на Цветков млин.

Цветкова воденица, воденица на Сврљишком Тимоку, налазила се на месту где је данас мост који спаја Његошеву и Хајдук Вељкову улицу.

Цветкова јаруга, јаруга која је воду са Цветкове воденице враћала у Сврљишки Тимок, уп. Средорек.

Цвѣткова ђврата, одврата на Цветковој вади ниже моста на Трговишком Тимоку, познато дечје купалиште у току лета.

Цврцаљћина крушка, место на коме су, наводно, курјаци појели Сурку Цврцаљћу, уп. Крушка.

Цврџке, крај у коме живи истоимена породица.

Цѣвомонтер, радионица за постављање водоводних и гасних инсталација.

Целолѣбоње, крај у коме живи истоимена породица.

Цѣнтар за сѳицијални рад у Карађорђевој улици.

Централа, бивша електрична централа за осветљавање Књажевца, у Језави, са погоном на дрва.

Цѣрје, зараван на Делбарији на којој је било неколико десетина појединачних стабала цера.

Цѣрска љлица, улица у Бошеву.

Цигани кѳвачи, низ ковачких радњи на Кеју Димитрија Туцовића.

Циганска Мала, ромска махала на изласку из Књажевца, ка Нишу

Циѳање, шарене зграде старог Књажевца на Кеју Димитрија Туцовића у којима су своје ковачке радње и куће за становање имали Роми.

Цицваре, крај у коме живи истоимена породица.

Цѳкулово, њива у равници крај реке.

Црвенкапа, дечји вртић у Капларовој улици.

Црвенски пут, пут за село Црвење.

Црвење, приградско насеље удаљено пет километара од Књажевца.

Цревар, цреварска радња Вукашина Златковића у Доњој Чаршији.

Црепана, фабрика кровног црепа у Лугу подигнута пред Други светски рат, данас не ради.

Црква, црква светог Ђорђа са високим звоником и великим сатом на брду светог Ђорђа у Улици Карађорђевој, подигнута 1833. године, доминира градом.

Црновршчање, крај у коме живе претежно досељеници и буџачког села Црног Врха.

Ч

Чабуци, део града у коме живи породица Чабука.

Чѣдин пашњак, пашњак и трњак на брду Јевуку.

Чемерѳке, крај у коме живи истоимена породица.

Чѣсма код Дѣвет Југовића, водоводска, улична чесма испред кафане Девет Југовића у Доњој Чаршији.

Чѣсма код Официјрског дѳма, водоводска, улична чесма испред Официрског дома у Доњој Чаршији.

Чесма на Дрварској пијаци, водовска, улична чесма на Дрварској пијаци у Доњој Чаршији.

Четвртог јула улица, улица у Горњој Чаршији.

Четвртог септембра улица, улица у Бошеву.

Чивлик, велики потес на блажој, западној страни брда Јевика под њивама, виноградима, ливадама и Источним гробљем.

Чивлички поток, поток, десна притока Сврљишког Тимока у Старој Чаршији.

Читалиште, претходница касније градске библиотеке имало је седиште у кафани Порт Артур.

Чокала, крај у коме живи истоимена породица.

Чукина бара, њиве, шума, пашњак јужно од града, према селу Црвењу.

Ц

Цервин, дуго, уско брдо косих страна које се са северозапада примиче Књажевцу и у њему завршава обронком над левом обалом Сврљишког Тимока.

Цервин, пољопривредно-индустријски комбинат на западној страни брда Цервина.

Цервинова вила, в. Вила Цветковић. Пољопривредно-индустријски комбинат Цервин откупио је био Вилу Цветковић за своје потребе, затим је напустио, тако да је она данас у распадању.

Цервиново насеље, насеље на источној страни брда Цервина, ниже Виле Цветковић.

Цервинска улица, улица у Цервиновом насељу на источној страни брда Цервина.

Цервински поток, поток на брду Цервину.

Цервинско насеље, ново насеље поред Сврљишког Тимока у западном делу града, које су махом населили радници пољопривредног комбината Цервин.

Церси, фабрика за прераду млека и производњу сирева.

Џунино, имање Џуне Павловића.

Џуце, крај на Баруциском брегу у коме живи истоимена породица.

Ш

Шампион, посластичарница Милета Рибице у Доњој Чаршији, уп. Рибица.

Шангај, крчма у Улици краља Александра.

Шарац, геодетска радња у Светозара Марковића улици.

Шатра, благо угнуто земљиште у Дубрави.

- Шва́бе**, крај у коме живи истоимена породица.
- Шебе́к**, касапница Драгутина Јовановића Шебека до Каменог моста.
- Ше́говић**, књижара „Шеговић“ на Тргу ослобођења.
- Шести́габарци**, крај у коме живе претежно досељеници из буџачког села Шестог Габра.
- Шета́лиште**, в. Алеја кестенова.
- Шко́дрино поље**, археолошки локалитет, према селу Јелашници, на коме је откривено вишеслојно насеље (праисторија, антика, средњи век).
- Шко́ла и́грања**, основана је пре Првог светског рата у кафани Таково на Тргу краља Петра.
- Шпа́нских бра́ца у́лица**, улица на западној падини брда Џервина.
- Шта́ла**, велика штала у Дубрави у којој су гајена задружна говеда.
- Штампари́ја Но́нић**, браћа Љуба и Јова Нонић основали су 1910. године прву штампарију у Књажевцу. Радила је најпре у згради Ђердап, а потом у бившој кафани Плуг у Старој Чаршији.
- Штампари́ја „Тимо́к“**, основана 1954, радила је најпре у просторијана предратне Нонићеве штампарије, а онда се преселила у Улицу цара Душана.
- Шти́пина**, приградско насеље удаљено четири километра од Књажевца.
- Штипинско́**, равно поље под њивама и баштама на левој обали Белог Тимока, према селу Штипини.
- Штитарча́ње**, крај у коме живе претежно досељеници из заглавског села Штитарца.
- Штрпча́ње**, крај у коме живе претежно досељеници из заглавског села Штрпца.
- Шу́ком**, фирма за производњу котлова.
- Шу́кри**, кројачка радња до Каменог моста.
- Шу́мски расадник**, шумски расадник у подножју Ластавичког поља.
- Шупу́љска а́лога**, шума више Шупуљског камена на брду Јевику, међник Књажевца према селу Трговишту.
- Шупу́љски ка́мен**, стена са поткапином на брду Јевику.

Jakša Dinić

THE TOPONYMY OF THE TOWN OF KNJAŽEVAC

Summary

Knjaževac (until 1859 Gurgusovac) is a town in the eastern Serbia, situated where the Trgoviški and the Svrlijski Timok merge into the Beli Timok. In the present paper, after a geographical and historical introduction, the complete microtoponymy of its urban area is collected and alphabetically listed. It consists of different chronological strata which span over centuries, from the early days of Turkish rule to the contemporaneous name-giving (e.g. street or store names).